

Vytis

VOLUME 35 No. 9

RUGSĖJIS - SEPT., 1949

SVEIKINAME LIETUVOS VYČIŲ 36-tą SEIMĄ!

Published Monthly by
Knights of Lithuania
366 W. Broadway,
SO. BOSTON 27, MASS.

Vytis
"THE KNIGHT"

DIEVUI IR TĖVYNEI

Year's subscription: U.S. and
Canada \$3.00; foreign \$3.50;
single copy 30 cents.

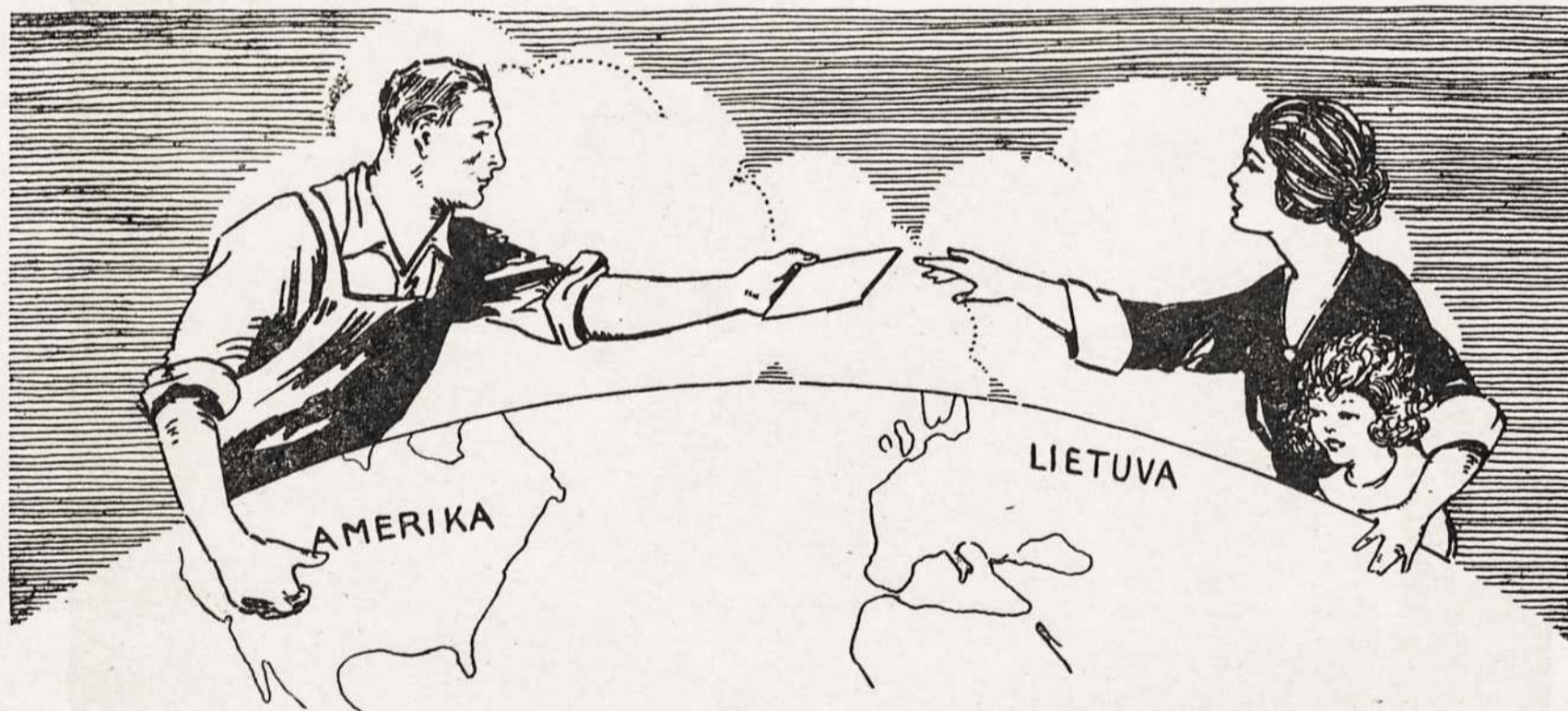
EDITOR — ANTANAS VAIČIULAITIS 2087 No. Main Ave., Scranton 8, Pa.
ASST. EDITOR — PHYLLIS GRENDAL 366 W. Broadway, S. Boston 27, Mass.

Knights of Lithuania Supreme Council Officers 1948-49

REV. J. C. JUTKEVIČIUS, Spiritual Director 153 Sterling St., Worcester 4, Mass.
JOSEPH BOLEY, President 5 East 62nd St., New York, N. Y.
AL WESEY, 1st Vice-President 102 Maple St., Great Neck, N. Y.
FRANK J. PETERSON, 2nd Vice President 3018 Vinewood, Detroit 16, Mich.
ANNE M. KLEM, Corresponding Sec'y. 183 Dukes St., Kearny, New Jersey
HELEN SHIELDS, Recording Sec'y. 217 Wharton St., Philadelphia 47, Pa.
ANNA MAE UZNIS, Financial Sec'y. 3079 Maybury Grand, Detroit 16, Mich.
FRANK GUDELIS, Treasurer 129 Rita St., Dayton 4, Ohio
REV. MODESTAS STEPAITIS, O.F.M., Trustee Franciscan Monastery, Greene, Maine
ANDREW YUKNIS, Trustee 9207 So. Homan Ave., Evergreen Park 42, Ill.
KONNIE J. SAVICKUS, ESQ., Legal Advisor 4532 N. Clifton Ave., Chicago, Ill.
STANLEY K. GRIGANAVIČIUS, Art. Dept.

RITUAL COMMITTEE - PHYLLIS GRENDAL, ANTHONY J. YOUNG ESQ., LONGINAS L. SVELNIS

IŠ LAIŠKO, GAUTO IŠ LIETUVOS

“Mes taip mylime savo tėvynę Lietuvą, kad geriau čia krintame, kiek galima brangiau pardavę gyvybę, negu vykstame į Sibirą. Mes tikime, kad mūsų lavonais patręšta Lietuvos žemelė bus trašesnė ateities vienybei ir tėvų žemės meilei. Užmerkiame akis su pilna burna šventos žemės, kad kiti ją labiau pamiltų. Ir mylime ją, prieš visą pasaulį didžiuojamės. Ant tėvynės aukuro per trejus metus padėjome daugiau kaip 100,000 brolių ir sesių... Mes laimėsime. Mūsų reikalas teisingas. Tėvynė laisvę atgaus”.

All correspondence should reach the editorial offices by the 15th of the month preceding the next issue. Correspondents may use pen names, but all correspondence must bear the signature and address of the writer. The editor assumes no obligation to return any material not solicited.

Entered as Second Class Matter June 10, 1943 at the Post Office at Boston, Mass., under the Act of March 3, 1879.

T. Leonardas Andriekus, O.F.M.

Aiškus Tiesos Žodis

Italijos komunistų vadas Palmiro Togliatti, 1945 m. balandžio 7 d. kalbėdamas savo partijos suvažiavime Romoje, nepagailėjo ir šitokių žodžių: “Mes žinome, kad Bažnyčioje yra viena dalis kunigų konservatyvi ir reakcionieriškai nusiteikusi, kuri viešai eina prieš mus; ji eina ne politiniu keliu, bet tuo, kuris mums yra nepasiekiamas, būtent pamokslai, nedavimas išrišimo arba nesuteikimas sakramentų mirštančiam komunistui, ir nenorinčiam atsižadėti savo idėjų. Šis klausimas yra labai sunkus. Mes pabrėžiame, kad dvasiškijos kova prieš politinę partiją dvasinėmis priemonėmis yra pažeidimas įstatymų, įrašytų Italijos konkordate su Šv. Sostu”.

Šis aiškus komunistų partijos vado pareiškimas pasako, kad kovoje su klaidingomis idėjomis didelės reikšmės turi ir dvasiniai Bažnyčios ginklai. Komunistai visada kovoja ugnimi bei kruvinomis revoliucijomis, Bažnyčia gi — tiesos žodžiu, taip pat deginančiu tikinčio žmogaus sąžine. Tų dvasinių ginklų jai yra palikęs pats Kristus, nes be jų neįmanoma būtų atsilaukyti prieš iširdusių priešų minias. Tai nėra kova prieš kokią nors politinę partiją kaip tokią, bet prieš pragaištingą pasaulėžiūrą, kurią susiorganizavę žmonės ima išpažinti ir net jėga primesti kitiems.

Aršesnio gi Bažnyčios priešo už komunizmą nėra buvę visoje istorijoje. Amžių kelyje yra iškilę žiaurūs tikinčiųjų persekiojimai, nekaltų žmonių kraujas yra bėgęs upeliais, bet vis dėlto tose persekiojimų audrose niekad nėra buvę tiek melo ir veidmainiškumo, kiek mes jo matome komunistų elgesy šiandien. Juk nei senovės Romos imperijoje, nei misijų kraštuose, kur užsiliepsnoja neapykantos gaisrai krikščionybei, jau nebėra kalbama apie katalikų tikėjimo laisvę. Tuo tarpu gi komunistai, atsižvelgdami į aplinkybes, nuolat kalba pasauliui apie religijos laisvę savo valdomuose kraštuose. Bet tai grynas melas, kurį skelbiant, būtinai reikia užleisti “geležinę uždangą” ant praeities ir dabarties. Tačiau ir pro ją, kas turi akis, mato teisiamus kardinolus, žudomus vyskopus, kunigus ir tikinčiuosius. Ir labai reikia stebėtis, kad šie žiaurūs faktai taip gudriai yra apveliami melo miglomis, jog atsiranda žmonių, kurie patiki komunistų skelbiamos religinės laisvės žodžiams. Jų žiaurumai dažnai kitų pateisinami, nes persekiojamiems dėl religijos visados primetamos kokios nors politinės nuodėmės.

Negalima neigti, kad šiais paskutiniaisiais metais ir katalikų tarpe nemaža yra tokių nesusipratėlių, kurie šliejasi prie komunistų, norėdami pasilikti ištikimais Bažnyčiai. Tie žmonės daugiausia turi prieš akis medžiaginę gerovę, ku-

rios lengvapėdiškai laukia iš komunistų, ir nebepastebi, į kokių klaidų sukuri įpuola. Komunistai, žinoma, tą žmonių neišmanymą kiek tik galėdami išnaudoja savo propagandai. Šį pavasarį Čekoslovakijoje prieita net prie to, kad komunistiškos valdžios organizuojamas specialus judėjimas, pavadintas “Katalikų akcija”, nieko bendro neturįs su Šv. Sostu. Ten jau, žinoma, yra liūdnesnė istorija, nes kai kurie persimetę katalikai sąmoningai nori pakenkti Bažnyčiai, taip sakant, žvejodami drumstame vandenyje. Pragos arkivyskupui suvaržyta ganytojavimo laisvė, tikintieji klaidinami, niekinamas Šv. Tėvas, vienu žodžiu — vedama akcija atsimesti nuo Romos. Ir nežiūrint viso to, šiam pragaištingam žygiui pridengti dar naudojamas katalikų vardas. Ten pilna burna šaukiama, kad norint būti kataliku, nėra reikalo klausyti popiežiaus, bet užtenka paklusti bedieviškai valdžiai. Kaip matome, jau labai toli nueita toje šalyje, labai daug ten paskleista melo.

Taigi šių skaudžių reiškinių akivaizdoje dar kartą buvo reikalingas aiškus tiesos žodis. Sakome — dar kartą, nes komunizmo klaidas jau yra iškėlę popiežiai, ypač Leonas XIII, Pijus XI ir Pijus XII. O kiek kartų žodžiu ir raštu apie šio ateistiško judėjimo pavojų yra kalbėję vyskupai bei kunigai tikintiesiems, tikrai sunku būtų ir pasakyti! Bet kai kam atrodė, kad vis dar per maža. Todėl, kad išsklaidžius visas nepagrįstas abejones, šiomet liepos mėn. 30 d. St. Offitium kongregacija, kurios pirmininku yra pats popiežius, apie komunizmą išleido specialų dekretą.

Šis dekretas yra trumpas ir aiškus, parašytas klausimų formoje, į kuriuos atsako paminėtoji kongregacija. Pirmas klausimas yra toks: “Ar galima dėtis prie komunistų partijos, arba jai rodyti palankumą?” Į tai St. Offitium kongregacija atsakė neigiamai, nes kaip ji ten pati paaiškina, komunizmas yra materialistiškas ir nekrikščioniškas. Be to, pasak jos, nors komunistų vadai kartais ir tvirtina, kad jie nėra priešingi religijai, tačiau praktikoje savo mokslu ir darbais pasirodo Dievo, tikros religijos ir Bažnyčios bei Kristaus priešai.

Antras klausimas šitaip skamba: “Ar galima leisti, skaityti ir platinti komunistiškas knygas, laikraščius, žurnalus ir kitokius spaudnius, arba rašyti į juos straipsnius? Ir į šį klausimą buvo duotas neigiamas atsakymas, primenant, kad taip daryti draudžia Bažnyčios įstatymai.

Trečiasis klausimas yra tokio turinio: “Ar tie katalikai, kurie laisva valia prisideda prie komunistų partijos, arba jai rodo palankumą — pagaliau tie, kurie leidžia, skaito, platina komunistiškas knygas, laikraščius, žurnalus ir kitokius leidinius, arba į juos rašo straipsnius, gali būti prileidžiami prie sakramentų?” Ir čia St. Offitium kongregacija tarė neigiamą žodį, būtent, kad sąmoningai ir laisva valia tai darą katalikai negali būti prileidžiami prie sakramentų.

Galop ketvirtas ir paskutinis klausimas šitaip skambėjo: "Ar tie katalikai, kurie išpažįsta ir ypač gina bei skleidžia materialistišką ir nekrikščionišką komunistų mokslą, kaip atsimetėliai nuo katalikų tikėjimo arba apostatai, automatiškai įpuola į tą ekskomuniką, kurią gali nuimti tik Šv. Tėvas?" St. Offitium kongregacija į tai atsakė TAIP. Po to gi šį dekretą patvirtino popiežius Pijus XII ir įsakė viešai paskelbti pasauliui.

Šis trumpas raštas apie katalikų santykį su komunizmu yra labai aiškus ir suprantamas. Tik jį perskaičius, gal dar galėtų kilti klausimas, kas yra toji ekskomunika? Suglaustai kalbant, Bažnyčios įstatymuose ekskomunika reiškia bausmę, kurią užsitraukęs žmogus, yra išskiriamas iš tikinčiųjų bendruomenės. Toks katalikas, kol apgailės savo klaidą, negali priimti sakramentų, negali būti palaidotas šventoje vietoje, gauti atleidų ir dalyvauti viešosiose Bažnyčios maldose. Jam draudžiama net lankytis į pamaldas, išskiriant pamokslus. Vienu žodžiu, toks žmogus už savo nedorą elgesį išjungiamas iš

Bažnyčios gyvenimo. Šią ekskomuniką, kuri užkrinta dedantis prie komunistų, gali nuimti tik popiežius. Gi mirties valandoje, jei tik žmogus gailisi, išrišti gali jį kiekvienas dvasininkas.

Dabar jau, išleidus šį dekretą, niekas negali sakyti, kad katalikybė yra suderinama su komunizmu. Kaip ji gali būti suderinama, jei komunizmas ją laiko didžiausiu savo priešu ir neigia pačius pagrindinius jos principus? Juk Lenino raštuose aiškiai pasakyta: "Religija yra liaudies nuodai; religija yra tam tikra svaigalų rūšis, kurioje vergai paskandina savo žmonišką būtybę, kad susidarytų gyvenimo sąlygas, nevertas žmogaus vardo." Taip klaidingai suprantant religiją, nelieka nieko kita, kaip tik prieš ją kovoti. Todėl visa komunizmo istorija yra nesibaigianti kova su tikėjimu. Šiandieną ji įgavo itin žiaurų pavidalą komunistų užimtuose katalikiškuose kraštuose. Bet Kristaus įsteigtosios Bažnyčios niekas nesugriaus. Tai yra uola, kurios neįveiks nė pragaro vartai. Ji iki amžių pabaigos kovos su klaidomis, ir mes visados girdėsime jos aiškų tiesos žodį.

MILŽINIŠKI TRĖMIMAI IŠ LIETUVOS

T. B.

Didieji Amerikos laikraščiai ir radijas praneša, kad šiemet rusai pradėjo dar smarkiau vežti žmones iš Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių. Maskva yra nusistačiusi iš pasienio ruožų išgabenti visus gyventojus, kuriais nepasitiki.

Jau tik skaitant šias žinias, kyla šiurpas dėl tokio žiauraus lietuvių tautos trėmimo ir nakini-mo. Tūkstančius kartų sunkiau tiems, kurie turi kentėti už tėvų žemę, — mūsų broliams ir seserims, giminėms ir pažįstamiems.

Sudėjus visus davinius, kurie yra pasiekę Vakarų Europą ir Ameriką, gaunamas toksai vaizdas apie nežmonišką Maskvos siautimą. Lietuvių spauda, pasiremmdama paskutinėmis žiniomis, taip rašo:

"Sudėjus ir išnalizavus visus pranešimus, atrodo, kad nuo Karelijos ligi Juodųjų jūrų sistemingai vykdomas visų pavergtų tautų naikinimas.

"Lietuvoje jau įvykdytos septynios masinių trėmimų "bangos": 1. 1941 m. birželio 14-22 dd.; 2. 1945 m. rugsėjo mėn.; 3. 1946 m. vasario 16 d.; 4. 1947 m. gruodžio 19 d.; 5. 1948 m. gegužės 22 d.; 6. 1949 m. kovo 24-27 dd.; 7. 1949 m. birželio mėn.

"Pati stambiausia MGB (arba MVD) "operacija" buvo 1948 m. gegužės 22., kai Lietuva neteko per 100,000 savo gerųjų sūnų ir dukterų. Tremiami jau ne "politikai" ar "vadai", bet paprastos niekam nenusikaltusios smulkių ūkininkų šeimos, daugiausia moterys ir vaikučiai. Apie šių deportacijų eigą gauta visai tikslų žinių...

"Latvijoje stambiausia "operacija" atlikta š.

m. birželio mėn., kai per 100,000 latvių buvo iš-tremta, 10,000 vien iš Rygos miesto. Priverstina kolektyvizacija patarnavo kaip stambiausias pretekstas "liaudies priešams" naikinti. Estijoje, stambiausia "operacija" buvo planuojama atlikti pernai.

"Estijos "prezidentas" Dr. Johannes Vares nu-sižudė, kai sužinojo apie "operacijos" dydį, ir ši aplinkybė sutrukdė trėmimus, betgi dėl to nukentėjo estai komunistai, kurie drįso protestuoti prieš trėmimus. Netgi patys patikimieji komunistai, 1940 m. gelbėję aneksuoti kraštą, kaip Nigol Andresen ir Oskar Sepre, "dingo" iš aukštų pareigų ir jų vietas užėmė maskoliai.

"Šiais metais Lietuvoje daugumą aukų sudarė tremtinių ir partizanų giminės. Visur iš tremiamųjų buvo reikalaujama pasirašyti pareiški-mus, esą, jie vyksta Rusijon "savanoriškai", kad apsisaugojus nuo "banditų". Keli šimtai pasirašė, bet dešimtys tūkstančių atsisakė. Sibire lietuviai atsisakė dalyvauti "rinkimų" komedijoje, netgi pasirašiusieji. Ukrainoje trėmimai labiausiai palietė Karpatorusės gyventojus."

Trėmimams vykdyti Maskva paruošė 100,000 specialiai apmokytos MVD kariuomenės. Kaip tie trėmimai vyko, skaitome šiame pranešime:

"Šių metų kovo mėnesį dešimtys tūkstančių sovietų MVD kariuomenės dalinių pasipylė po visą Lietuvą ir pradėjo suiminėti pagal iš anksto sudarytus sąrašus Lietuvos žmones.

"Pirmieji deportacijos smūgiai buvo nukreipti prieš ūkininkus. Kai kuriuose valsčiuose iš-vežti ištisi kaimai. Buvo vežami ne tik sveiki

žmonės, bet ir ligoniai, seneliai, net ir tik gimę vaikai.

“Sąlygos visiems vienodos: pirmiausia MVD išvežamuosius apiplėšia, atima žiedus, geresnius batus, drabužius, paskui suverčia į sunkvežimius, o toliau jau veža į geležinkelių stotis, kur sumeta į užkaltais langais gyvulinius vagonus ir išveža į Rusiją.

“Išvežamiesiems nieko neduodama pasiimti. Spauda apie deportacijas nieko nerašė. Niekam nebuvo pateikta jokių kaltinimų, tačiau visas kraštas žinojo, kad ūkininkai išvežami dėl jų nenoro atsisakyti savo turėtos žemės ir eiti į bolševikinius ubagynus-kolchozus. Po kovo mėn. deportacijų bolševikai visame krašte pradėjo steigti kolchozus. Ūkininkų priešinimasis pasidarė mažas, nes niekas nebėra suinteresuotas nuosavybe.”

Labai nukentėjo ir miestai. Iš Kauno 1949 m. kovo 24 dieną buvo išvežta keliolika tūkstančių lietuvių. Buvo vežami ir žydai. Sibiran išgabentų tarpe esama ir tokių lietuvių, kurie buvo palankūs komunistams. Matyti, Maskva yra pasišovusi išrauti ir išnaikinti visus lietuvius, nežiūrint, kokios spalvos jie būtų. Į ištremtųjų vietas atgabenami rusai. Todėl varomas didelis Lietuvos ir kitų Baltijos kraštų surusinimas.

Lietuvą slėgia dar kita nelaimė, — tai kaimiečių varymas į kolektyvinius ūkius. Ūkininkams atimamos žemės, ir jie sugrūdami į valdžios dvarus, kuriuose turi lyg vergai dirbti bolševikams.

Dėl partizanų veiklos kolektyvizacija buvo atsilikusi Lietuvoje. Bet šiandien ir čia komunistai šėlsta. Tai rodo skaičiai. 1947 metų gale Lietuvoje buvo tik 20 kolektyvinių ūkių (Latvijoje 200), 1948 metų pabaigoje 524, o šiemet ge-

gužės mėnesį būta jau 3,700 kolchozų, arba kolektyvinių ūkių.

Iš šių skaičių matyti, kaip greitai lietuviui išplėsiama žemė, o jis pats padaromas vergu, be jokio turto ir be laisvės savo tėvynėje arba ištremime.

M. Vaitkus

ŠILE

Tvanku šile. Ilga kelionė.

Vos kojos velkas.

*Švelni kvapsnis, gėlių agonija,
kaip vėlės kužda alkuose.*

*Aure pušies aptręšęs kelmas —
keleiviui sostas.*

Aplinkui klojas švelnūs želmenys.

Paunksnė eglių bokštuose.

*Taip noris krist, nurimt, ilsėtis,
klausyti siaudžiant šilą..*

*Viršūnėm vėjas lietuši
ir suoktų dainą tyliąją..*

*Ir toj tyloj — aptręšęs kelmas,
pušies apleistas kapas..*

*“Ir svieta nesigailimas” —
zylytė krūme šaiposi..*

*Kas žino? gal toks pat apleistas
bus mano kapas..*

*Aplink vien šilo kvapsnys skleistusi,
vien suoktų vėjas lapuose..*

*Norėčiau aš, kad bent varguolis
ten sėdęs pasilsėtų..*

*Jam suoktų svajos toliuose,
rimtis krūtinėn lietuši..*

*Ir būčiau aš bent tiek naudingas,
kaip šis aptręšęs kelmas.*

Snaustų kaitra aptingusi..

Aplinkui švelnūs želmenys..

VISUOTINIS AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

Amerikos Lietuvių Taryba šiemet lapkričio 4-5-6 dienomis New Yorke šaukia Visuotinį Amerikos Lietuvių Kongresą.

Anksčiau toks kongresas buvo sušauktas 1945 metais Chicagoje.

Į šį kongresą šiemet suplauks dideli lietuvių būriai iš plačiosios Amerikos — nuo Californijos ligi Maine. Svarbu, kad kuo gausiau dalyvautų ir čia gimęs lietuviškas jaunimas, visomis jėgomis prisidėdamas prie kovos dėl Lietuvos laisvės, — šiuo šūkiu ir šiuo tikslu ir yra šaukiamas kongresas.

Amerikos Lietuvių Tarybos Vykdomasis Komitetas, į kurį įeina pirm. L. Šimutis, vicepirm. A. Olis, sekr. Dr. P. Grigaitis ir išdin. M. Vaidyla, į Amerikos lietuviškąją visuomenę dėl kongreso kreipėsi atsišaukimu, kuriame skaitome:

“Lietuvių tauta buvo ir turi būti laisva ir pati tvarkyti savo krašto reikalus.

“Visuotinis Kongresas turės apeliuoti į Va-

karų demokratijų vyriausybes, pirmoje eilėje į Jungt. Amerikos Valstybes, reikalaudamas, kad jos imtųsi skubių ir efektingų žygių padėti lietuvių tautai jos kovoje dėl gyvybės ir laisvės, nes bolševizmas, kuris terioja mūsų gimtąjį kraštą, yra viso pasaulio grėsmė.

“Sumobilizuokime tad visas gyvasias lietuvių jėgas, kad Visuotinis Kongresas būtų *ispūdingiausia demonstracija prieš lietuvių tautos žudikus.*

“Dalyvauti jame yra kviečiamos visos lietuvių draugijos, susivienijimai ir jų skyriai, klubai ir kitokios organizacijos, kaip senosios kartos, taip ir naujai atvykusiųjų tremtinių.

“Kiekviena draugija ar klubas, rinkdami delegatus, tepaskiria ir auką Lietuvos laisvinimo reikalams.

“Už lietuvių tautos išgelbėjimą! Už Nepriklausomos Demokratinės Lietuvos atstatymą!”

Kaip Atrodė Senoji Lietuvių Religija

(Pabaiga)

III. Senojo lietuvių tikėjimo charakteris

Iš iki šiol padarytos Lietuvos istorijos šaltinių apžvalgos jau galime spėti, koks buvo senasis lietuvių tikėjimas.

Turime išmesti iš galvos tą populiariąją "dievaičių" plejadą su žinomąja trijule dievų: Perkūnas, Pikuolis, Patrimpas. Prieš pirmąjį D. Karą išleistieji vadovėliai paduodavo ir vaizdelius su tų trijų "dievaičių" statulomis šventovėje Romuvoje. Lenkiškai rašiusieji Lietuvos patriotai, kaip Narbutas, Kraševskis, lygiai taip pat kaip ir mūsų romantikai (Basanavičius, Šliūpas ir kiti) tos rūšies dalykus buvo labai pamėgę. Seniesiems šaltiniams tokia dievų trijulė, kaip ir Kryvių-Kryvaičių žinioje esanti hierarchija, yra dar visiškai nežinoma.

Iki šiol lietuvių religijoje *nėra* dar įrodytas nė stabų buvimas. Ir šiandien lietuvių kultūros istorijos mokslas yra priėjęs prie išvados, kad lietuviai *stabų nėra* turėję.

Dievybės ankstesnių šaltinių šviesoje

Anksčiau minėtieji šaltiniai, apie kuriuos galima sakyti, kad jie yra labiau autentiški negu vėlesnieji, tepažįsta tik šešias dievybes. Žinoma, lietuvių kulto turinys buvo platus. Ir tie šeši vardai yra, tur būt, tik dalis tų dievybių, kurios žmogaus psichikoje buvo išsisknijusios, vienur vienokiais, kitur kitokiais vardais vadinamos. Net Dusburgas, kuris nemini nė vieno senprūsių dievybės vardo, sako, kad prūsai garbino įvairius dievus. Asketiškam vienuoliui minėti pagoniškus dievus gal ir buvo draudžiama, ar bent buvo nepatogu.

Apie lietuvių gimines sėlius, gyvenusius ilgu ruožu kairiajame Dauguvos krante, Eilėtoji Livonijos kronika rašo, kad jie turėję taip pat daug dievų. Todėl tų dievybių skaičius turėjo būti gausesnis. Krikščionims jas išskaičiuoti nebuvo svarbu. Jie galėjo pasitenkinti bendru pasakymu: "ydola", "daemones", "ignominiosa fantasmata" ir t.t.

Įdomu, kad čia minėtuose šaltiniuose niekur neužtikome minimų tokių būtybių, kaip Kaukas, Laumė, Aitvaras. Šitie pavadinimai lietuvių psichikoje iki pat mūsų laikų išsilaikė, ir mes juos žinome tik iš pačių lietuvių šaltinių. Nė populiarioji Gabija senosioms versmėms nepažįstama, nors ugnies kultas daugeliui šaltinių pažįstamas. Todėl A. Brueckneris ir daro išvadą, kad ugnies dievybės Lietuvoje nebuvo, o ugnis buvusi deginama tik Perkūnui. Tiesa, 16-tame amžiuje kreipiamasi į Gabiją, saugojant namų židinį, ar džiovinant javus. Tačiau ji esanti kilusi iš Šv. Ago-

tos, gudiškai "Hafijos", kuri skaitosi ugnies patronas. Bet Dr. J. Balys, tur būt, teisingai, remdamasis turtinga tautosakine medžiaga, nesutinka su šitokiu Gabijos vardo kildinimu. Lietuviai jau turėjo pažinti specialią ugnies dievybę, t.y., turėjo įdvasinti ugnį.

Šitoji svetimųjų (vokiečių, rusų, lenkų) šaltinių apžvalga parodo, kad visą laiką tenka remtis *atsitiktinėmis* versmėmis. Be abejo, didesnį dalis to, kas sudarė žilosios lietuvių pagonybės turinį, mūsų minėtiems šaltiniams yra nežinoma. Vargu kada ar pasiseks iš tų smulkių žinučių daugiau ką ištraukti. Žinoma, visada bus galima daryti naujų samprotavimų ir lyginimų su kitomis tautomis.

Apskritai, galima kalbėti plačiau ir išsamiau apie pagonišką tikyba ir mitologiją tose tautose, kuriose išsilaikė rašytas epas. Suomių (finų) ir skandinavų mitologija, pvz., yra nepalyginamai ryškesnė už kitų kaimyninių tautų vien dėl tos aplinkybės, kad išliko platus tautinis epas su padavimais ir mitais apie pagoniškųjų laikų dievus. Lietuviai ir jų giminės (prūsai, latviai) ne tik tokio epo nėra palikę, bet, rodos, nesukūrė savo mitų apie dievus; arba bent jų, galima sakyti, nėra išlikę. Mitai atsiranda paprastai tokiose tautose, kur dievybės yra įgijusios ryškų antropomorfinį (žmogišką) pavidalą (palygink suomių "Kalevalą").

Gamtinio tikėjimo apibūdinimas

Tos mūsų čia pateiktos pirmųjų šaltinių žinios apie lietuvius ar aisčius, su mažomis išimtimis, tinka apibūdinti bet kokiam gamtiniam tikėjimui, ypač indoeuropiečių tautose. Kaip matėme, pozityvių ir specifiškų duomenų apie lietuvius yra nedaug. Ryškiausias jų tikėjimo bruožas — gamtos ir jos atskirų objektų įdvasinimas — yra *bendras* visiems indoeuropiečiams.

Pirmas išpūdis, kad lietuvių tikėjimo svarbiausią objektą sudarė gamtos ir jos reiškinių įdvasinimas, neišnyksta besigilinant į atskiras versmes. Ypač 19-tame amžiuje buvo manoma, kad gamtos objektų garbinimas yra gamtinės (neapreikštosios) religijos išeinamasis punktas. Ir senojo pasaulio, ir puslaukinių tautų vadimuose gamtiniuose (natūraliniuose) tikėjimuose yra garbinama *gamta* nesuskaitomaj daugybėj jos reiškinių ir pavidalų. Dangus ir jo kūnai (saulė, mėnuo, žvaigždės), oras su audromis (perkūnas, žaibas, vėjas, debesys, lietūs), žemė su visu tuo, ką ji nešioja ir apima, būtent, su gyvuliais ir augalais, ugnimi ir vandeniu, šaltiniais ir upėmis, slėniais, kalnais ir uolomis ir t.t., — visa tai daugybėj senojo ir dabartinio pasaulio tautų yra religinio kulto objektas.

Pirmyn į kovą už Tėvynę,
Už brangią žemę Lietuvos!
Garbė tėvams, kurie ją gynė
Ir kas už ateitį kovos!
Pastiprink, didis Dieve, mus
Atremti priešo puolimus.

Maironis.

“Šv. Pranciškaus Varpelio” klišė.

Žvelgimas į gamtą vaiko akimis

Žemame savo kulūrinio išsivystymo laipsnyje žmogus į aplinkinę gamtą žiūri vaiko akimis. Visur jis mato įkūnytą gyvybę, kaip jis pats yra gyvas. Ne tik gyvuliams ir augalams, bet saulei ir mėnesiui, vėjui ir debesims, upei ir kalnui, jis priskiria tokias pat jusles ir jausles, kokias jis pats turi. Todėl ir jis, lyg tas mažas vaikas, kuris kalbasi su lazda ar medžiu, šnekasi su negyvais gamtos dalykais, pasakoja apie juos. Jei vaikas, savaime ir instinktyviai įdvasindamas, priskirdamas gyvybę ir įsamenindamas negyvus objektus, randa sau tokiam dvasios žaisme pasitenkinimo, tai toks pat noras dar vaikiško kultūros amžiaus žmogų skatina įdvasinti ir įsameninti įvairius gamtos objektus ir reiškinius. Tai turi nemaža bendro su poetiniu žmogaus palinkimu. Todėl, anot Tyloro, kas mums yra poetinė kūryba, seniausiam žmogui buvo žvelgimas į gamtą.

Ieško priežasties

Toks betarpiškas noras žvelgti į gamtą yra stipriai paremtas pastangomis surasti kiekvieno fizinio reiškinio priežastį, nustatyti priežastinį ryšį, kurį etnologas O. Peschel laikė svarbiu religijai atsirasti veiksnium. Jei, pvz., perkūnas griaudžia ir žaibai skriodžia dangų, tai, žmogaus natūraliu manymu, turi kas nors būti, kas tuos reiškinius sukelia, kas mēto ugnį ir kelia tokį didelį trenksmą. Kadangi žmogus negali tokio dalyko padaryti, o dangaus skliautuose jokios kitos priežasties nematyti — pradedama, tenkinant norą, kaip pas mažą vaiką, išsiaiškinti priežastis, ieškoti į žmogų panašaus fenomeno, būtent, dievybės.

Nematydami tikrosios priežasties, kas verčia saulę keliauti, vėją pūsti (jis vėl panašus į žmogaus burnos pūtimą, tik daug stipresnis!),

žmogus vėl turi susigalvoti priežastį. Išeidamas iš savo gyvenimo patyrimo, žmogus turėjo pagrindo tokių gamtos reiškinių bijoti. Pvz., žaibas galėjo jį užmušti, sudeginti mantą, patvinęs vanduo galėjo sunaikinti jo pasėlius ir t.t. Todėl jam su tokių dalykų priežastimis reikėjo taikoj gyventi. Tokiu būdu baimė buvo nemažos reikšmės motyvas atsirasti prašymams, maldavimams, garbinimui. Bet viena baimė gamtos dievybių dar nebūtų sukūrusi, nors jos vaidmuo ir nėra labai menkas.

Gyvybei priskiria antgamtinę galybę

Matydamas visur gyvybę, ir putojančiame bei vilnijančiame upių ir ežerų vandenyje, ir besiblaškančiose ugnies liepsnose ir vėjo užime ir t. t., žmogus tai gyvybei, kuri buvo jo būtybei svetima, ėmė priskirti antžmogišką galybę. Leopoldas von Schroederis, tas pažiūras dėstydamas savo visų pripažintame veikale apie arijų religiją (*Arische Religion*, I-II, 1916), užakcentuoja gyvybės elementą gamtoje. Gyvybė buvusi svarbiausia šaknis gamtinei religijai išaugti. O baimė ir pagaliau senuolių vėlių (dvasių) kultas buvę kiti du veiksniai. Šitas senuolių dvasios kultas parodo pačias seniausias religinio gyvenimo formas. Primityviose tautose mirusiųjų sielos gauna demonų, — dvasių ar pikta norinčiųjų daryti būtybių pavidalą. Jos gali kenkti net savo buvusiems draugams ar giminėms. Tas kultas vėlių, apie kurių tolimesnį gyvenimą žmogus tardavosi patiriaš per sapną, rėmėsi *mirties baime*. Schroederio manymu, tas žmogus pripažino taip pat *Aukščausią Būtybę*, kuri turėjo būti racionaliai dorine linkme nukreipta. Tosios Būtybės egzistencijai, be kitų religijai atsirasti priežasčių, buvęs vienas iš svarbiausių veiksnių, kurių įtakoje gimsta religijos.

Tie nuostatai tinka ir lietuviams

Ir lietuviai, kaip indoeuropiečiai, neišsilenkė iš bendrų pirmykštės protautės tikėjiminių principų. Gyvendami panašiose klimatinėse bei topografinėse sąlygose, kaip ir jų kaimynai, savo religiniu gyvenimu jie negalėjo nuo kaimynų per daug skirtis. Lietuvių, kaip ir latvių bei prūsų gamtoje ir klimatinėse sąlygose nėra aštrių priešingumų. Tuose plotuose nėra nei didelių šalčių, nei kaitrų, nei kalnų su amžinai snieguotomis viršūnėmis, nei čia įvyksta didelių gamtos katastrofų, kaip žemės drėbėjimai, baisūs potvyniai ir t.t. Jei toji gamta anksčiau galėjo būti šiurkštesnė negu dabar, tai joje vis tik nebuvo įžiūrima tiek daug piktybės jėgų, kurios būtų galėjusios išugdyti turtingą demonologiją.

Klimatinių ir geografinių sąlygų įtaka

Toji didelių priešingumų nepažįstanti gamta, ypač miškas ir vanduo, kuriedu kasdien supo žmogų, neišugdė stiprių įtempimų, didelių susijaudinimų ir aštrių pergyvenimų. Tiesa, visa savo būtybe būdamas išgyvenęs į gamtą, žmogus jautė visas jos apraiškas ir pasikeitimus. Kiekviename žingsnyje jis juto tos gamtos galybę. Nemokėdamas kitaip apie ją sau atskaitomybės duoti ir jos reiškinių išsiaiškinti, žmogus juos priskyrė nesuprantamoms jėgoms, savo susikurtoms dvasioms. O toji kasdieninė gamta, su kuria jis visą savo gyvenimą nuo lopšio iki grabo buvo nuolat surištas, buvo jam labai artima. Ir šiandien dar neretai senas, prie miško užaugęs kaimietis, ne tik pažįsta augalus, žino visų gyvūnų vardus, jų ypatybes, bet gyvai jaučia visus gamtos reiškinius ir atmainas, nes jis yra tiesiog su ja suaugęs.

Dar nėra ištirta klimatinių ir geografinių sąlygų įtaka lietuvių tikėjime. Ji turėjo būti gana didelė. Kol žmogus nepažino gamtos mokslų (fizikos, astronomijos, chemijos, medicinos ir t.t.), gamtos reiškiniai jam buvo nesuprantami. Todėl jo pasėlių, jo javų derliaus priklausomybė nuo gamtos, jo galvijų maras ir t.t. turėjo būti blogų dvasių ar dievybių ženklas. Visus tuos reiškinius žmogus savaip aiškino. Kol krikščionybė išvadavo žmogų iš tos gamtos nelaisvės, jis ne tik priklausė gamtos jėgų ir reiškinių, bet paprastai jų bijojo, juos gerbė ir kai kada maldavo, jei norėjo išgyti jų malonės, ar nukreipti pyktį.

Skirtingumai įvairiose vietose

Jau žinome, kad pagoniui buvo šventų (tik ne krikščioniška prasme!) vandenių, šaltinių, ežerų, miškų, medžių. Vargu dar antropomorfiškas formas įgijęs yra žinomas žemės, ugnies, dangaus ugnies — perkūno kultas. Ne visi kultai buvo lygiai tokioj pat stiprybėje pasireiškę. Kas buvo labiau gerbiama vienoj srityje, mažiau buvo žinoma kartais kitoj. Jei tikėti Lasickiu, tai kiekviena sritis turėjo turėti ir savų dievybių,

kurias rašytojas drąsiai išskaičiuoja. Ir prof. Volteris, pasiremdamas tais vėlybais šaltiniais, tvirtino, kad kiekviena sritis turėjusi savo vyriausią dievą.

Iš įdomaus Jeronimo Pragicio pranešimo taip pat, rodos, galima daryti išvadą, kad atskirose srityse buvo daug skirtingumo dėl kulto, kuris nebuvo jokiais rašytais nuostatais fiksuotas. Neabejotinai žymių skirtumų yra buvę tarp Žemaičių ir Aukštaičių. Taip pat Prūsų Lietuvos lietuvių pagoniški burtai, ypač 16-tame amžiuje skyrėsi nuo Vilniaus sričių pagoniškų burtų. Pirmuosiuose šaltiniuose susekti tas įvairias sričių kultų variacijas, žinoma, yra neįmanoma.

Senasis kultas užleidžia vietą naujai religijai

Jau buvo minėta, kad reikia daryti skirtumą tarp ankstybųjų ir vėlesnių šaltinių. Žymiai gausesni vėlesnieji šaltiniai kalba apie deformuotą ar slaptai atliekamą kultą. Jie gali tik retrospektyviu būdu padėti aiškinti senąjį pagoniškąjį tikėjimą. Tačiau reikia neužmiršti, kad toji vėlesnė pagonybė daug skyrėsi nuo ankstyvesnės. Toje naujoje pagonybėje labai ryškiai aptinkamas motyvų keitimasis. Tas įdomus klausimas nusipelno atskiros studijos. Tik labai pamažu lietuviuose senasis kultas užleido vietą naujai religijai. Dažnai simbiotiškai gyvos pagonybės liekanos pynėsi žmogaus galvoje su naujai nugirsto Evangelijos mokslo sukonkretintomis sąvokomis. Šalia naujai įgytų krikščioniškų sąvokų ilgai dar laikėsi pagoniški elementai, ir jie per kartas egzistavo vieni kitiems nekliudydami.

Toji pagonybė, nors jau ir nebepirmykštės formos, šalia krikščionybės yra vienas iš įdomiausių lietuvių dvasinio gyvenimo reiškinių. Žinoma, lietuviai čia nesudarė kokios ypatingos išimties. Pavyzdžiui, 16-tojo amžiaus Livonijos rašytojas, pastorius ir Kuršo superintendentas Paulius Einhornas kalba apie latvių "confusum chaos". Kreipdamiesi į švenčiausią Panelę Mariją ir šventuosius, jie suderinę su savo kreipimusi į savo dievus ir deives. Jei lenkuose ir rusuose pagonybė ilgai išliko, nes dar 5-6 amžiuje po jų krikšto (12-14 šimtmečiuose) vis dar buvo skundžiamasi dėl "dvilypės" tikybos, tai visai panašaus reiškinio būta prūsųose, latviuose ir lietuviuose, ypač žemaičiuose.

Lietuvių liaudžiai krikščionybė buvo įsakyta iš aukšto didiųjų kunigaikščių autoritetu. Bet svetimų kunigų nė iš tolo neprieita prie *dvasios pasaulio* to žmogaus, kuris buvo gavęs jam nesuprantamą krikštą ir naują vardą. Su valdiniu paklusnumu ir nesipriešindami žmonės tą naują tikėjimą priėmė, užleido jam vietą viešajame gyvenime, bet ilgai savo namuose išlaikė pagoniškus papročius. Sustingimas, pastoracinis nejudrumas ir, svarbiausia, kunigų nemokėjimas vietinės kalbos vedė prie to, kad nuošalesnių sričių kaimiečiai 16-tame amžiuje tikrai buvo dar *atviri* pagonybės. Apie tai žinojo ir vietiniai kunigai

ir svetimieji. Reformacija išjudino Bažnyčią ir Lietuvoj. Kai tik prasidėjo misijos, buvo susidurta su tuo kaimo žmogui savotišku pasauliu, kurio iki tol nepažinta. Atsivėrė tikrasis vaizdas: pastebėta daugybė "dievaičių", pamatyta be skaičiaus pagonišku burtų ir tikėjimų, žodžiu, apčiuopta dar daug pagonišku liekanų.

Ligi mūsų dienų

Dar ilgai, ilgai, net ligi mūsų dienų senyvo kaimo žmogaus fantazija atsiremavo į tą iš kartos į kartą einantį paveldėjimą, pindavo įvairiausius vaizdus. Mirusiųjų vėlės pasirodančios žmonėms ir su jais bendraujančios. Miške lindinčios įvairios baidyklės ir šmėklos. Tvirtuose naktimis dirbą aitvarai. Žmones ir gyvulius tamsos glūdumoje smaugią ir alsiną slogučiai. Klunuose ir jaujų pirtyse sukinėjasi velniukai, baužiai ir kitos piktos dvasios. Apie šulinius, šaltinius ir balas vakarais susirenkančios klegančios ir skalbiančios laumės ir t.t.

Kovojant su tos rūšies žmonių įsitikinimais bei prietarais ir leidžiant bažnytines knygeles, būdavo atsitiktinai dažnai paminimi tie ryškūs pagonybės likučiai. Šitaip nesąmoningai, kovojant su ta pagonybe, buvo sužymėta daug jos pėdsakų. Kadangi rašytojai humanistai, sąmoningai patiekdami traktatus apie pagonis, daug painiojo ir fabrikavo (pvz., Stella, Grunau), tos netyčia išlikusios žinios yra ypač brangintinos ir jos padeda nušviesti vėlybą pagonybės laikotarpį. Apie jį reikėtų atskirai kalbėti.

JURGIS BALTRUŠAITIS

DAINA

*EIK takais, kur amžių grįsta,
Nes, kaip šapas, veikiai vysta
Mums seikėtos valandėlės —
Mes likimo trapios lėlės...*

*Vakar mus šilkais jis gobė,
Dosniai vilko brangia drobe,
Šiandie jis purvyne murdo
Ir nešykšti karčio, skurdo...*

*Ten, kur buvo pilnas rėtis,
Nebeliuka kuo gērētis —
Mirksnio troškis grįžta spėriai,
Vos jo taurę tu išgėrei...*

*Lauktos aušros tingiai švinta,
Rūpink sutemos žibintą...
Rink kelionei, kas negūra,
Iš pakrantės irk į jūrą...*

*Mirksnio vystamą vainiką
Žemės tuščio graudis tyka —
Mirksnis sėja, amžiai vėto, —
Gerbk vidunaktį žvaigždėtą.*

Lietuviai tampa ištikimiausieji katalikybės nešėjai

Bet vis tik pamažu lietuvių tauta senuosius pagoniškus prietarus apmiršo. Per eilę kartų jie sudilo, ir 19-tame amžiuje apie lietuvius buvo galima kalbėti, kad jie Rytų Europoje yra patys ištikimiausieji katalikybės nešėjai. Net toji Žemaitija, kurioj pagonybė buvo ilgiausiai išsilaičiusi, gavo "Šventosios Žemaitijos" vardą. Juk ten beveik kas antras kilometras pakelėse galėjai aptikti kryžių ar koplytėlę. O pačių žmonių religingumas buvo labai didelis, ir jis buvo, galima sakyti, vienintelis veiksnys, kuris išgelbėjo lietuvius nuo paskendimo pravoslavijos, t. y., rusicizmo jūroje. Senoji lietuvių pagonybė liko mokslui, t. y., religijų istorijai kaip įdomus objektas, padedąs išaiškinti eilę gamtinių religijų reiškinių.

* * *

Kas plačiau domėtusi senuoju lietuvių kultu, beveik visus šaltinius ras surinktus **W. Mannhardt**: Letto-Preussische Goetterlehre, 1936. Apie senąjį lietuvių tikėjimą daug rašyta. Šaltinių ir literatūros bibliografija surinkta (ca. 4000 bibl. numerių) **Z. Ivinskio**: Senovės lietuvių religijos bibliografija, 1938, 170 psl., (atsp. iš žurn. "Soter" 1935-37). Senasis lietuvių tikėjimas kritiškai įvertintas **P. Klimo**: Lietuvių Senovės bruožai; **Z. Ivinskio**: Medžių kultas lietuvių religijoje, "Soter" 1938-39, 68 psl. Schw. Gmuend, 1948. VIII.13.

ČIGONAS IR LIETUVIS

(Lietuvių pasaka)

Ėjo keliu čigonas ir lietuvis. Išalko juodu valgyti. Lietuvis turėjo paršiuką, o čigonas viščiuką. Ir sako čigonas lietuviui:

— Valgykiva dabar tavo paršiuką, o paskui valgysiva mano viščiuką.

— Gerai! — sako lietuvis.

Suvalgė juodu tą paršiuką ir eina toliau. Vėl išalko ir vėl sustojo pakelėje pasilsėti. Suprato čigonas, kad abudu viščiuko nepavalgys, ir sako lietuviui:

— Ką čia terlensivos, ponuti! Viščiukas — gardus daiktas, bet dviem nėra kas valgą... Gulkivos pasilsėti, ir katras geresnį sapną susapnuosiva, tam ir bus viščiukas.

— Gerai! — sako lietuvis.

Atsigulė čigonas ir užmigo. O lietuvis neiškentė ir suvalgė tą jo viščiuką. Atbunda čigonas ir pradeda apskinėti savo sapną:

— Matai, ponuti, lig tiktai aš užmigau, nusi-leido pulkas angelų, paėmė mane ir nunešė į dangų. Čia Viešpatis Dievas sodina mane šalia savęs, klausinėja, kas girdėti, ar gerai klojas... O Motina Švenčiausioji, — kad prinešė visokių valgymų: ir antienos, ir žąsienos, ir visokios!.. Tiktai gulbės pieno tenai nebuvo... Na, o ką gi sveikas sapnavai?

— O aš, — sako lietuvis, — mačiau, kad tau danguje labai gera, tariau, kad tu ne kvailys, iš tenai nebegrįši į šią ašarų pakalnę, ėmiau ir — suvalgiau tavo viščiuką!

VYSK. M. VALANČIUS

Vysk. Motiejus Valančius (1801-1875) yra žymiausias vyras pereinamo amžiaus Lietuvos istorijoje. Būdamas žemaičių vyskupu, jis gražiai sutvarkė savo dieceziją, pradėjo Prūsijoje spausdinti knygas, kai jos buvo uždraustos Lietuvoje, ir pats parašė nemaža veikalų — istorinių ("Žemaičių vyskupystė"), religinių ir grožinės literatūros ("Vaikų knygelė", "Paaugusių žmonių knygelė", "Palangos Juzė", "Antano Tretininko pasakojimai"). Lietuvių literatūroje vysk. M. Valančius minimas kaip vienas iš žymiausių rašytojų.

M. Valančius

GUVUS VINCĖ

"Šv. Pranciškaus Varpelio" klišė.

Yra sakoma: išmintingesnis miesto veršelis, nekaip sodžiaus vaikelis; tačiau atsiranda kartais ir sodžiuose mažiukų su apvalia galva.

Žarėnų parapijoj buvo bajoraitis, vaikiukas niekuo nedėtas, bet plikis. Tas, neturėdamas savo tėviškėlės, nuuomojo svetimą butą, vedė labai akylą moterį ir įmaningai gyveno. Po metų davė aniedviem Viešpats sūnų, kurį krikštijant praminė Vincentu. Augino jį dailiai, Dievo baimėje. Bet pačiuodu, būdamu nemokytu, ir vaiko neišmokė nei rašyti nei skaityti. Į mokslus leisti nebuvo kuo; bet Vincė iš prigimimo buvo labai mokslus, nes, šeštus metus užkliudęs, per tris savaites rytą ir vakarą kalbinamas, išmoko poterius ir įsakymus.

Gimdytojai labai aną mylėjo, bet ir negalėjo nemylėti, nes buvo rubuilis, skruostus turėjo baltai raudonus, akeles juodas, plaukus gelsvus, apskui galvelės garbanotus. Svetimi, užvis moteriškosios, sugavusios jį, bučiuodavo ir negalėdavo atsidžiaugti.

Dvylikai metų sukakus, atidavė jį tėvai vienam pusponiui per pasiuntinį. Čia bebūdamas, Vincė išmoko rašto ir lenkiškai kalbėti. Dvaruose dažnai vaikai pasileidžia, nes nēr kam priveždėti; bet šis nepasileido: rytą ir vakarą kalbėjo poterius, šventadieniais, kad išliko, vaikščiojo į bažnyčią, ėjo išpažinties, buvo ponui ištikimas ir nē mažiausio daikto nekušino. Juoba paaugterėjus, ponas pakėlė jį pakaliku, arba liokajum,

dailiai apdarė, padėjo gerą algą ir visur su savim važiojos.

Numanė Vincė, kad mūsų žmonės per daug yra bylūs ir viską pasakoja reikalingiems ir nereikalingiems, todėl ryžos nieko svetimiems nepasakoti.

Kažin kuomet, važiuojant į Vilnių, Panevėžyje atsitiko nakvoti. Ponas, pašaukęs žydą, tarė: "Duok man ir mano draugui valgyti." Tas atsakė: "O ką duosiu, negut šaldytos žuvies?" Tarė ponas: "Na, gerai, duok tos." Žydas atnešė ponui du dalyku stambios žuvies, o Vincentui — guirelės. Kada ponas valgė, šis vien savąsias prie ausies kišo. Pamatęs tat, ponas klausia:

— Vincentai, kodėl nevalgai? Ką tu dirbi?

— Ar žinai ką, poneli? — atsakė šis: — pirm dvejų metų nuskendo mano tėvelis, tad klausiu tų žuvelių, be nematė jo vandenyje. Šios tačiau atsakė: "Dar nebuvom gimusios — klauskis vyresniųjų."

Ponas prasijuokė ir žydui liepė atnešti tokios pat žuvies, kokią pats valgė.

Nuvažiavo juodu paskiau į Vilnių. Ponas išėjo į miestą, o Vincentą viešbutyje paliko.

Valandai praslinkus, priėjo prie jo kažin koks, tarsi, pusponis ir pradėjo aną kalbinti:

— Skaičiau tavo pono pasą ir žinau atvažiaus iš Žemaičių; pasakyk man, kas ten pas jus girdėti?

— Išvažiuodami iš Panevėžio girdėjo

skambinant visais varpais, tur būti, kas norint numirė, — atsakė Vincė.

— Bet ne to aš klausiu, aš noriu žinoti, ką ten kalba žmonės.

— Žmonės ir kunigas kas rytas ir vakaras kalba poterius.

— Tu manęs nesupranti; aš girdėjau, kad ten pas jus žmonės sukilo, ar tiesa?

— Tikra tiesa, kaip tik aušta, beregint sukilsta visi žmonės.

— O ką dirba sukilę?

— Ką liepia ūkininkas; vienas eina arti, kitas gena bandą ir taip toliau.

— Kas tu esi per žmogus, aš klausiu, be nesimuša pas jus?

— Šiauliuos mudviem esant, susimušė žmogus su žydu, bet vyriausybė anuodu perskyrė.

— Tu vien niekus tauziji, aš noriu žinoti, be ne pas jus karas?

— Yra, yra, — atsakė Vincė.

— Nu, tai aš ir noriu žinoti, kurioj vietoj ir kas mušas?

— Mano pono dvare yra senas gaidys, kuris be pertrūkio kariauja su kalakutu. Kažin, katras paveiks... — atsakė Vincė.

— Ar tu esi makliorius, ar pusprotis! Aš noriu žinoti, ar negirdėjai, be nesimuša kame karaliai?

— Tiesa, mušas: neseniai vienas vaikelis atėjo pas mane ir atsinešė kortas; nieko netrukus,

mano būgnų karalius užmušė lapų karalių, nes manasis buvo švitalas...

— Matau, kad su tavim nesusikalbėsiu, — tarė svečias, — pasakyk man, ką mano tavo ponas?

— Mano rytoj namo važiuoti, — atsakė Vincė.

— Pasakyk man, be nesišiaušia pas jus ponai su bajorais prieš vyresnybę.

— Kartais šiaušias, — atsakė Vincė: — šitai, mano paties ponas, eidamas prie vyresnybės, šukuoja galvą ir šiaušias plaukus, užvis ant kaktos.

— Kad tu prapultum su savo tokiu šnekesiu! — tarė supykęs svečias. — O tai prakeiktas žemaitis: nieko negalėjau iš jo sužinoti.

Tat pasakęs, nėšinos laukan.

Svečiui išėjus, beregint parėjo ponas, o atradęs duris atrakas, tarė:

— Kodėl neužsidarai, juk tat yra miestas, gal tave apvogti. Bene buvo kas pas tave?

— Buvo kažin koks paputžandis raudonais plaukais, kumpa nosim, — atsakė Vincė.

— O, meldžiamasis, ko jis klausė ir kaip atsakei?

Šis papasakojo visą savo su juo šnekesį. Ponas, tat girdėdamas, prispaudė jį prie savo širdies, tris kartus pabučiavo ir tarė.

— Tu ne pakalikas, bet mano sūnus esi. Ar žinai, jog tatai prie tavęs buvo pirmasis Vilniaus vagis! Jis būtų apvogęs ir mane ir daugel kitų.

IVAIRENYBĖS

GUDŲ GINČAS DĖL TAUTOS VARDŲ

Jau iš seno gudai vadino save "bielarusy" (baltrusiai, baltgudžiai). Tačiau dar 1923-24 m. aa. Vaclovas Lastauskis, (Lastauskis, gudas, gudų rašytojas ir veikėjas, bolševikų ištremtas ir jau žuvęs Solovkuose — vienos iš Lazdynų Pelėdų — Marijos Ivanauskaitės vyras), tada leidęs Kaune gudų žurnalą "Kryvič", buvo pasiūlęs vadinti gudus "kryvičy (krivičiai; latviškai "krievs" — rusas). Tad ir emigracijoje pasitaiško tiek vienu, tiek kitų gudiškųjų organizacijų pavadinimų.

Daugumas laikosi senojo vardo — "bielarusy" (gudai), "Bielarus" (Gudija), ne "Kryvija". Lietuvių kalba juos turime vadinti: *gudai*, *Gudija* (ne: baltgudžiai, Baltgudija), kaip juos mūsų tauta nuo seno ir vadina, atskirdama nuo rusų, ukrainiečių, lenkų ir kitų slavų.

"Gudo" vardas rodo, kad jis lietuvių pasiskolintas dar tada, kada patys germanai vietoje dabartinio *gotas* ištardavo *ghudaz*, — vadinasi, ne vėliau kaip 500 m. pr. Kristų. Žodis "baltgudis" tėra verstinis iš slaviško žodžio: gudiškai bielarus, rusiškai bielorus.

IVAIRŪS RAŠMENYS

Kirilica — senovės slavų raidynas, susidaręs 9 amžiaus bizantinio (graikų) raidyno įtakoje. Iš kirilicos išriedėjo šių dienų rusų, ukrainiečių, gudų, serbų ir bulgarų raidynai.

Graždanka (graždanin, rus. — pilietis) — rusiškų (kirilicos) raidžių abėcėlė, Rusijos buvusi norėta antmesti lietuviškoms knygoms lietuvių spaudos draudimo gadynėje. *Gotų* rašmenynas (šriftas) buvo sudarytas vysk. Vulfilos 4 amžiuje graikų rašmenų pavyzdžiu; vėlyvaisiais viduramžiais susidaręs stačių kampuočių rašmenų raidynas išgalėjo vokiečių literatūroje. Gotiškoms raidėms Mažojoj Lietuvos ir pradžioje D. Lietuvos knygos buvo spausdinamos. D. Lietuvoje ilgainiui išgalėjo *lotyniškasis* rašmenynas, su kuriuo kovodami ir rusai caro laikais kovą pralaimėjo: jų graždankos (kirilicos) lietuvių tauta nepriėmė. Ir M. Lietuvoje ilgainiui buvo bebaigiąs išgalėti lotyniškasis rašmenynas. Lotyniškasis rašmenynas apima beveik visą kultūringąjį pasaulį ir yra vartojama visų mokslų konvenciniams (sutartiniams) reikams.

Leninistinės "Moralės" Principai

Klausant bolševikų propagandos kartais gausi išpūdį, kad komunistai esą labai dori ir teisingi bedieviai, kad jie kovoja už teisingumą, žmoniškumą, už dorumą visuomenės gyvenime. Bet praktikoje yra visai priešingai; ir jų praktika nėra kilusi iš atskirų valdininkų nedorumo ar žmogško silpnumo, bet tiesiai iš komunizmo teoretiko Lenino pamokymų. Jis moko komunistus ne doro, žmoniško gyvenimo, o kaip tik nežmoniško žiaurumo socialinėje srityje. Mes tai teigiame ne dėl to, kad mes, katalikai, baurimės komunistų bedieviškumu; mes imame keletą ištraukų iš Lenino raštų ir, išvertę jas į lietuvių kalbą, paduodame savo skaitytojams.

Štai keli Lenino "moraliniai" pamokymai, kurių turi laikytis kiekvienas komunistų partijos narys, kiekvienas socialinis revoliucionierius.

"Jis turi savo rankomis žudyti"

1. "Revoliucionierius turi nutraukti ryšius su civiline tvarka, su visu mokytu pasauliu, su visais įstatymais, su visais padorumais ir morale. Tikslas vienas — negailestingas visuomenės santvarkos išgriovimas. Revoliucionierius niekina moralybę. Visi švelnieji džiaugsmo, meilės, draugystės, dėkingumo ir net garbės jausmai turi būti užgniaužti vienos šaltos revoliucinės aistros. Tas ne revoliucionierius, kurs ko nors gailisi. Jis turi savo rankomis žudyti tai, kas kenkia revoliucijai".

Sis pamokymas reiškia, kad leninistai turi sužvėrėti. Tad ir nenuostabu, jog sovietų komunistai savo žiaurumu daro išpūdį, kad jie yra piktos dvasios apsėsti ir kad per juos veikia ne valstybinė išmintis, o velnio kerštas doriems žmonėms. Gyvendamas komunistinėje santvarkoje, visur jauti šėtono dvasios dvelkimą.

Begėdiškas rusų karių elgesys

2. "Morale yra tai, kas tarnauja revoliucijai". Raudonosios armijos kariams tarodė, kad moterų prievartavimas tarnauja revoliucijai. Todėl

M. Vaitkus

NAŠLAITIS

*Vai, sunku našlaičiu būti,
vėrkti su gyvaisiais . .
Ar turėjau aš motutę
bent kadais, kadais?*

*Ach, seniai, seniai ji mirė —
žemėj dulkių sauja . .
Klaidžiojau po amžiaus girią —
užmiršau pusiau . .*

*Betgi kartais, prisiminus
tas akis graudingas . . . —
ei! supras tatau vien žinąs,
kai jam saulė dings!*

sovietiniai kariai be jokios bausmės, visai "legaliai" ir net viešai prievartavo lenkes, čekes ir ypač vokieaites. Iš to, ką rytų Vokietijos vokiečiai pasakoja, gauname išpūdį, kad istorija nežino tokio begėdiško karių elgesio, kokį parodė sovietų armija okupuotoj rytų Europoj savo karinio žygio metu. Šitokiu kareivių ir karininkų palaidumo toleravimu Sovietų vadovybė stengėsi pakirsti "buržuazinės" šeimos pagrindą ir tuo patarnauti revoliucijai.

Jau anksčiau 1940-41 m. mes Lietuvoje girdėjome rusų komunistus sakant, kad revoliucija negali išsigalėti, kol nebus sugriauta "buržuazinė" šeima ir jos sentimentai. Reikia, kad vyrai imtų nekęsti avo teisėtų žmonių ir skirtų su jomis. Tam tikslui, matyt, buvo panaudotas masinis moterų prievartavimas rytų Europoje.

Žmonių žudymas valstybės vardu

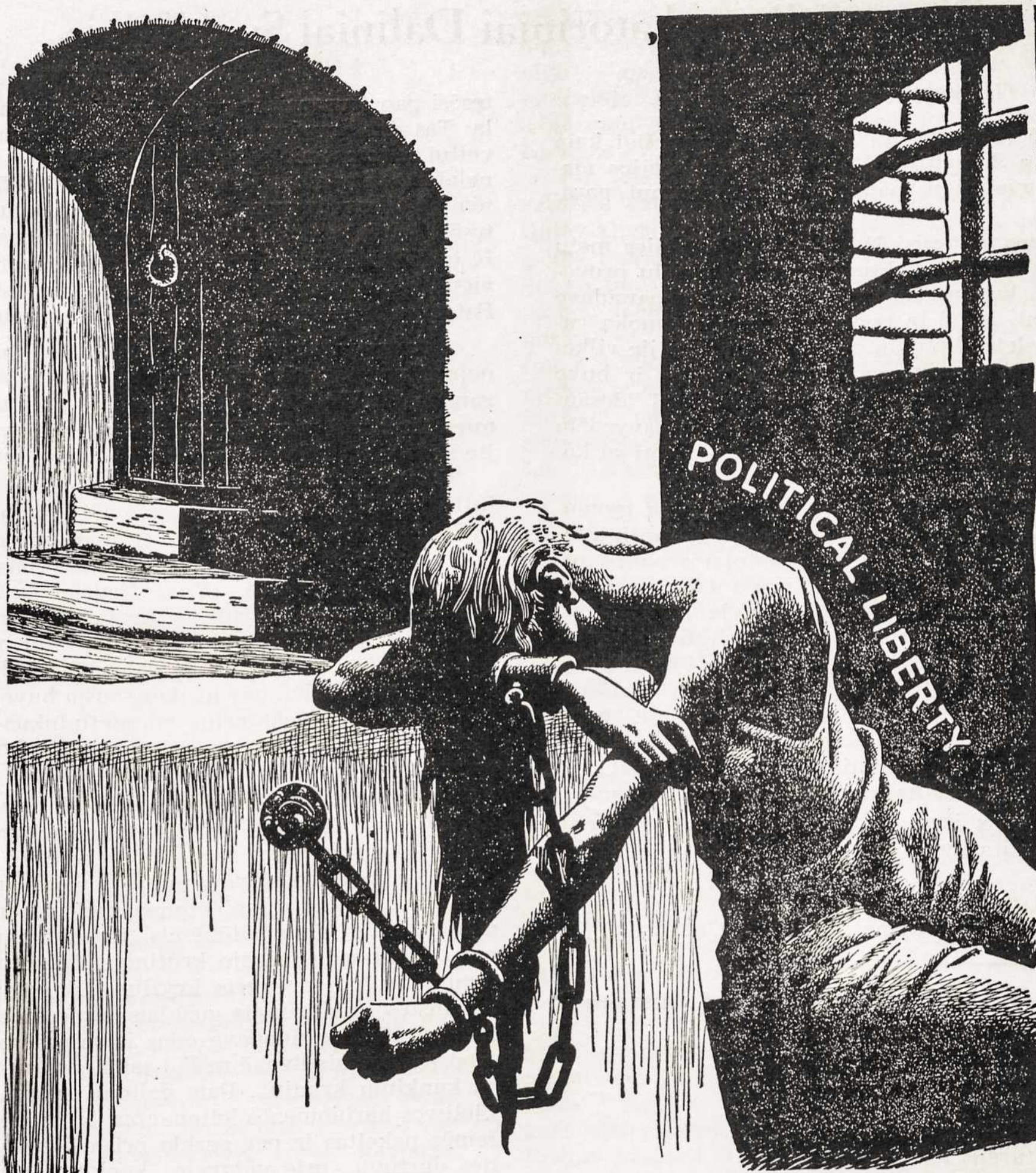
3. "Aš nekenčiu ir niekinu muziką, nes ji daro mus minkštus, gerus, žmoniškus, o mes, revoliucionieriai, turime auklėti savyje negailestingumą ir žiaurumą", rašo Leninas.

Kai kam atrodė, kad šitie Lenino žodžiai tai stiliaus, o ne esmės dalykas, bet lietuvių tauta jau per pirmuosius komunistų okupacijos metus pamatė, kad Lenino pamokymas yra tiksliai vykdomas. Per deportacijos plano vykdymą komunistai parodė, kad žiaurumas yra esminis jų politinio charakterio bruožas. Nepriklausomos Lietuvos kalėjimus aukšti rusų komunistai pavadinė "viešbučiais", o ne tikrais kalėjimais. Tarybiniai kalėjimai virto tikromis bedieviškos inkvizijos kameromis, kur žiaurumo scenos pasiekė niekam negirdėtą ir tiesiog neįtikėtiną laipsnį. Politiniai kaliniai taip iškankinami, jog jie tiesiog netenka savo valios ir savo "aš" ir prisipažįsta, ko jie niekuomet nėra darę.

Žmonių iškankinimas ir jų valios ir vilties sulaužymas įeina į vidaus politikos programą, kaip esminis jos punktas. Išskantinti ar kankinimų išgąsdinti žmonės tampa abejingi ir visai paklusnūs; ir tai, žinoma, ne iš įsitikinimo, o iš baimės.

Norėdami lietuvių tautą išgąsdinti, bolševikai, prieš pasitraukdami iš Lietuvos, paliko šiurpių reginių. Panevėžy keliems gydytojams gyviems išpiovė širdis; Rainių miške prie Telšių 72 kalinius (jie beveik visi proletarai) paliko tiesiog išmėsintus, ir tai visų šlykščiausiu būdu: vieni lavonai rasti pažaboti spygliuotomis vielomis ir subadyti, kitiems nulupta oda nuo rankų, prieš tai "suminkštinus" ją verdančiuose kopūstuose, tretiemis nupiauti lytiniai organai ir įkišti į burnas.

Šitoks žmonių kankinimas valstybiniu masu ir valstybės vardu nieku kitu negali būti pateisintas, kaip tik šėtoniškos Lenino "etikos" įskiepijimu komunistų partijai.

“Šv. Pranciškaus Varpelio” klišė.

Taip atrodo žmogaus laisvė sovietiniuose kraštuose.

Vaikai prieš tėvus

4. “Bolševizmas — tai nėra tauriųjų merginų institutas. Vaikai turi dalyvauti prie proletariato priešo egzekucijos ir turi džiaugtis jų naikinimu”. “Jokio pasigailėjimo, jokios malonės, nors tai būtų tėvas, motina ar žmona”, pasakė Leninas.

Kadangi Leninas laikomas neklaidingu komunizmo mokytoju, tad ir šis jo pamokymas yra vykdomas. Sovietų saugumo policija verbuoja vaikus į šnipų eiles ir įpareigoja juos pranešinėti, ką jų tėvai kalba ar galvoja apie komunistus ir jų vyriausybę. Vienam tokiam jaunam savo tėvo išdavikui yra pastatytas paminklas. Tuo vi-

sų pirma oficialiai paneigiamas ketvirtas Dievo įsakymas “Gerk savo tėvus”, o praktiškai siekiama to, kad tėvai bijotų savo vaikų, nemokytų jų nei tikėjimo nei krikščioniškosios dorovės, nes ir krikščioniškas tikėjimas ir krikščioniška dorovė laikomi sovietinio režimo pagrindiniais priešais. Kas krikščioniškai tiki ir krikščioniškai gyvena savo šeimoje, tas ir yra komunistų ir “liaudies” priešas ir, kaipo toks, turi būti izoliuotas iš sovietinės visuomenės tarpo, kaip “socialno opasni element” (“Sociališkai pavojingas elementas”).

Tai tokioj atmosferoj yra atsidūrusi katalikiška lietuvių tauta.

Pirmieji Provokatoriniai Daliniai Suvalkijoje

(Iš Lietuvos partizano užrašų)

1945 metų vasarą bolševikai, panašiai kaip anksčiau Žemaitijoje, stvėrėsi provokacijos metodu Suvalkijoje partizaniniam veikimui paraližuoti.

Liepos mėnesį į N. N. miškus nakties metu NKVD išmetė iš lėktuvų nemažą skaičių provokatorių, kuriuos sudarė komunistams parsidavę vokiečiai, žydai ir bent kiek vokiškai moką rusai ir keletas lietuvių enkavedistų. Visi jie vilkėjo vokiečių kariuomenės uniformomis ir buvo ginkluoti vokiškais ginklais. Vaidindami "desantininkus", jie įsikūrė miške partizanų pavyzdžiu stovyklą ir pradėjo per gyventojus ieškoti su kovotojais ryšio.

Jiems pavyko kai kuriems apylinkių gyventojams sudaryti tikrų partizanų desantininkų įspūdį, ir po to, patiems gyventojams padedant, buvo sudarytas ryšis su partizanų daliniu, veikusiu rytiniame ano miško pakraštyje. Sutartu laiku keli provokatoriai atėjo aplankyti partizanų stovyklos, kartu kviesdami pas save į svečius visą vadovaujamąjį kadrą susipažinimo vaišėms ir "svarbiems pasitarimams". Kviečiant buvo nustatyta ir skaičius, kuris siekė dvylika. Iš jų sutiko vykti į svečius tik devyni; trys susilaukė, nes jiems atrodė kažkas įtartino ir neįtikinančio.

Vieniems išvykus, likusiems stovykloje dar padidėjo įtarimas naujai pasirodžiusiais svečiais.

Ilgai netrukus pasigirdo "desantininkų" stovyklos pusėje automatinų ginklų serijos. Jos

L. Andriekus

PAVASARIS

*Matyt, pavasaris dar nesutirpo,
Netapo pasaka šviesia,
Jei dar širdis iš džiaugsmo virpa,
Kaip vyturėlis laukuose.*

*Sutirpo sniegas, šaltas ledas,
Ir saulė nušvietė erdves,
Kai aš, į tolumas akis įbedęs,
Jį pamačiau šalia savęs.*

*Ir vis prisimenu, ką jis pasakė,
Prakeikęs sniegą ir ledus...
O kokios žydrios buvo jojo akys,
Koks žvilgsnis išdidus!*

*Koks buvo balsas stebuklingas,
Kokia jo kūno šiluma,
Jei žemė leduose sustingus
Vėl juokėsi linksma.*

*Ir toks beribis džiaugsmas ima,
Kad balsas jo kasmet aidės,
O nuo vėjelio padvelkimo
Nutirps ledai ir nuo širdies.*

tęsėsi gan trumpai, ir po to vėl įsiviešpatavo ty-la. Tas dar daugiau sustiprino visų įtarimą, nes veltui automatiniais ginklais miške šūvių niekas nelaido, o kas nors į kautynes su NKVD daliniais čia buvo nepanašus, nes girdėtas triukšmas tęsėsi labai trumpai. Partizanai skubiai pasiruošė ir nedelsdami apleido stovyklą, palikę tik pavienius žvalgus tolimesniems įvykiams stebėti. Patys pasitraukė niekam nežinoma kryptimi.

Atsargiųjų nuojauta neapgavo. Nei valandai nepraėjus po pasitraukimo, šią stovyklą apsupo gausūs NKVD provokatoriniai daliniai, tikėdamiesi sudoroti visą būrį. Bet savo nusivylimui, jie rado tik apleistos tuščios stovyklos likučius.

Provokatoriai, matydami, kad jie jau yra galutinai iššifruoti, talkinami apie 2000 skubiai atvykusių enkavedistų, košė artimiausių rajonų mišką, naikino ir suiminėjo provokatoriais pasitikėjusius gyventojus. Ypač žiauriai buvo nukankintas ūkininkas Bilskis, kurio lavonas buvo rastas pamiškėje, pakabintas už kojų ant medžio šakos ir įkišta galva į didelį skruzdėlyną. Bilskis buvo pirmoji auka, nes jis daugiausia buvo parėmęs maistu provokatorius "desantininkus-partizanus". Kita visa eilė gyventojų per kankinimus dar paliko gyvi.

Dar sadistiškiau už ūkininką Bilskį buvo nukankinti aštuoni partizanai — atvykę "svečiuotis". Jų lavonai buvo rasti tik po savaitės vietinių ryšininkų. Jie stovėję nuogi, vielomis pririšti prie medžių su aplupinėtomis, nudegintomis ar nukapotomis kūno galūnėmis, išbadytomis akimis... Kiekvienas turėjo krūtinėje išpiautus Gedimino stulpus ar vyčio kryžius. Burnos buvo užkimštos skuduriniais gužulais. Apie kiekvieną medį draikėsi pajuodavę odos ir mėsos gabalai, o po jų kojomis dvokė miško samanų, sutryptos su kankinių krauju... Pats dalinio vadas, buvęs Lietuvos kariuomenės leitenantas, buvo kiek nuo žemės pakeltas ir per gerklę prismeigtas jo paties durtuvu prie viduryje kankinimų aikštės stovinčios pušies.

Kankinimų išvengė tik vienas iš devynių — skyrininkas Stumbras, kurio lavonas buvo rastas sušaudytas kiek nuošalyje kelių automatinų serijų. Atrodo, kad tik jam vienam pavyko savo raumenų dėka parblokti mėginusius jį šaltai nuginkluoti enkavedistus ir suspėti atidengti ugnį. Serijos, kurios atėmė jam gyvybę, kaip tik ir išgelbėjo kitus stovykloje pasilikusius draugus, kad jie laiku pasitrauktų.

Partizanai savo nukankintus vadus aplankė tik po dviejų savaitių, nes šiuose rajonuose vyko labai nuodugnus bolševikų siautėjimas. Kankinių lavonai buvo gyventojų pastangomis truputį pakasti žemėje ir apkrauti didžiausiomis krūvomis vainikų, kurie rodė neišdildomą meilę saviems kovotojams, nukankintiems už šventą Lietuvos laisvę.

J. Kmitas

Iš Mano Atsiminimų

Seminarijoj po kratų

Po tų politinių kratų ir "valymų" Seinų seminarijoj gyvenimas pakitėjo. Viskas kažkaip subliuško, susmulkėjo. Lietuvybė sulindo į po grindį. Nutilo skambios lietuviškos dainos, nutrūko traškūs klierikų pokalbiai ir bendri literatiniai pobūviai. Visa tai jau buvo uždrausta — iš baimės, kad maskoliai neįsikištų ir seminarijos neuždarytų. Tačiau maskoliai vis dėlto įsikišo. Seminarijos, tiesa, neuždarė, bet užsispyrė įvesti privalomus rusų kalbos kvotimus, tuo sumetimu, kad kunigai gerai mokėtų rusų kalbą, nes jiems ateityje teks vesti parapijų metrikus, kurie turės būti rašomi rusų kalba.

Rusų kalba

Rusų kalba jau pirmiau buvo seminarijoje įvesta, bet į jos dėstymą mažai dėmesio tebuvo kreipiama. Ją dėstė Seinų mokyklos mokytojas Kairiukštis, kiek atsimenu, du kart savaitėje. Geraširdis mokytojas mažai mus tevargino. Retai, labai retai ką paklausdavo, tik pats šį bei tą papasakodavo arba paskaitydavo. Kvotimų niekad nebuvo. Rusų švietimo ministerija kažkaip apie tai sužinojo ir pasiryžo rusų kalbos būklę mūsų seminarijoj pagerinti. Pareikalavo įvesti formalius kvotimus, prižiūrint tam paskirtai valdžios komisijai. Reikalavimas, rodos, logingas: syki įvestas dėstymas, tai turi būti ir kvotimai.

Valdžia nepatvirtina mūsų paskyrimo

Tačiau seminarijos vadovybė tam reikalavimui pasipriešino. Su kvotimais tiek to — Kairiukštis galėjo juos atlikti. Kam gi ta valdžios komisija? Atrodė, kad rusai nori įkelti koją į seminarijos vidų ir palaipsniui kontroliuoti visą jos tvarką. Ar šiaip ar kitaip seminarijos vadovybė spėliojo, bet jos atsisakymas buvo status ir griežtas. Jam pritarė ir episkopatas. Mes gavom įsakymą į kvotimus nestoti. Tas palietė tik mūsų kursą, kurs jau buvo pabaigęs visą seminarijos mokslą ir ruošėsi šventinimams.

Šventint tai mus išventino ir į parapijas paskirstė, bet rusai paskyrimų nepatvirtino, ir visi naujai išventinti kunigai palko be vietų. Jie vertėsi, kaip įmanė: gyveno tai pas tėvus, tai

pas gimines, tai glaudėsi prie geraširdžių klebonų. Aš — pusę metų dijakonu, kitą pusę jau kunigu — apsigyvenau pas Tėvus Marijonus Marijampolėje. Geraširdis Tėvas Generolas Senkus leido man eiti pirmiau dijakono, paskui kunigo pareigas.

Bet štai vieną gražią dieną jis man parodė valdžios paklausimą: "Kuriuo pagrindu iššventintas klierikas Urbonavičius eina kunigo pareigas?" Paklausimas beprasmiškai motyvuotas, bet su juo teko skaitytis. Padėtis atrodė labai liūdna, tačiau kiek pasiteiravus, pasirodė, kad bus galima iš tikros bėdos išsisukti. Faktiškai štai kas man buvo uždrausta: sakyti pamokslus, giedoti mišias ir mišparus, lydėti į kapines numirėlius, dalyvauti procesijose ir šiaip jau įvairiose viešose iškilmėse. Laikyti skaitytines mišias ir klausyti išpažinčių nebuvo draudžiama.

Tai aš ir tylomis ėjau tas svarbiausias kunigo pareigas. Tad savo primicijų metu atskaičiau mišias prie šoninio altoriaus, o prie didžiojo altoriaus mano dėdė kun. A. Radžiūnas giedojo sumą. Įspūdis žmonėse susidarė daug didesnis, negu tai būtų buvę normaliose sąlygose. "Maskoliai persekioja kunigą!" — taip ir ėjo per milžinišką žmonių minią šnabždesys. Niekam nė į galvą neatėjo, kad už pusės šimtmečio žmonės susilauks bolševikų persekiojimo...

Liepia laikyti egzaminus

Po vienu metų "persekiojimo" mūsų kurso kunigams buvo įsakyta atvykti į seminariją laikyti rusų kalbos kvotimų. Seminarijos vadovybė nusileido, tur būt, apsvarsčius, kad tas dvasinis "straikas" nebeturi prasmės: rusams jis nieko nekainuoja — netvirtinti kunigų paskyrimo, ir tiek. Nukentės tik jauni kunigai ir — žmonės. Likę be vietų ir be darbo, jauni kunigai susivaldys, o žmonės palaipsniui paliks be dvasinio patarnavimo. Gi rusų kalbos pažinimas juk tai ne kokia nuodėmė ar katalikybės išdavystė. Gal kada ateity labai prireiks rusų kalbos mokėjimo Rusijai atversti. Tą mintį, tur būt, pakišo Vatikanas, kurio, be abejo, atsiklausta rusų kalbos įvedimo klausimu.

Rusų kalbos egzaminai

Atsiųstoji kvotimuosna valdžios komisija susidarė iš dviejų puošniai pasirėdžiusių inspektorių ar direktorių, kurie labai švelniai su mumis apsėjo. Davę labai lengvą temą — aprašyti seminarijos sodą — juodu iš kambario išėjo, palikę mus vienus padėti kits kitam kaip tinkami. Paskui, atsiėmę mūsų rašinius, pradėjo žodžiu kvotinėti — taisyti klaidas, kurias vienas kitas tiksliai buvo padaręs, klausinėti šį tą iš rusų literatūros, apskatinėti nuotykius iš mūsų klajūniško gyvenimo nedarbo metu ir tt.. Šiuo pastaruoju klausimu susilaukė nemalonių atsakymų — kad teko bastytis iš vietos į vietą ir net kartais badauti — kvotinėtojai liovėsi domėjęsi tuo

nelemtu mūsų gyvenimo laikotarpiu ir peršoko į literatūrą. Manęs paklausė, kokias rusiškas knygas esu skaitęs. Suminėjau keletą žinomų autorių. Staiga vienas kvotėjų padarė pastabą: "Girdėjau, kad tamsta eilėraščius rašinėji". Mano atsakymas buvo griežtas, net atkaklus: "Nė vienos eilutės rusiškai neesu parašęs". Rusas buvo daug mandagesnis. "Ką jūs, ką jūs? Aš gi nereikalauju, kad rusiškai rašytumėt. Rašykit savo gimtąja kalba, neužkaskit savo talento".

Susigėdau nemandagiai išsišokęs ir čia pat susigriebiau netiesą pasakęs, ar verčiau pamiršęs, kad būdamas gimnazijoje, parašiau vieną niekam nevertą rusišką eilėraščių. Susigėdau, bet neatsiprašiau. Težino tie išlepinti rusų profesoriai, kad ir mes lietuviai norime turėti savo literatūrą, kurią jie draudžia, ir čia pat veidmainaudami ragina lietuviškai rašyti.

Net to susijaudinimo ir įkarščio momentu toptelėjo man mintis: koku būdu tie iš toli atvykę profesoriai taip greit sužinojo apie mano literatinius bandymus? Rašyt ragina tai ragina, tačiau ar tai nebus įtraukta mano politinės neištikimybės sąskaiton? Netolima ateitis parodė, kad mano spėliojimas nevisai buvo tuščias.

Draugo išleistuvės į Ameriką

Vienas mano gimnazijos draugas Š-kys buvo įtariamasis gabenamas lietuviškus spaudinius iš Prūsų. Tai buvo garsaus žandarų viršininko Vonsiadskio laikais. Tuomet žandarmerija veikė įtemptu uolumu, nes Vonsiadskis, norėdamas savo karjerą pirmyn pastūmėti, pašėlusiai persekiojo užgintą lietuvių spaudą. Mano draugas, nujutęs, kad jo pėdas žandarai jau susekė, ryžosi pabėgti į Ameriką ir, prieš išvykdamas, iškėlė atsisveikinimo vakarėlį, kuriame ir man teko dalyvauti. Buvo ten keletas inteligentų ir būsimas garsus poetas kun. M. Gustaitis. Vakarėlis buvo grynai šeimyniško pobūdžio. Pasižmonėta, padainuota, pasakyta atsisveikinimo kalbų, bet apie politiką nė žodžio. Taigi aš labai nustebau, kai už poros dienų kun. Gustaitis ir aš gavome pakvietimą atsilankyti į Vonsiadskio kanceliariją. Atlikęs savo vizitą, kun. Gustaitis man patarė apgalvoti savo atsakymus, nes bus klausinėta apie tą išleistuvių vakarienę. Galvojau, galvojau, bet ką čia išgalvosi, kad nežinia, kokius klausimus Vonsiadskis man užduos.

Tardymas pas Vonsiadskį

Vonsiadskis labai mandagiai su manim pasielgė. Tai buvo aukštas, gražus, jaunas vyras, lenkiškos kilmės, bet dėl karjeros priėmęs pravoslaviją ir einąs žandaro pareigas. Paklausė, ar buvau Š-kio išleistuvėse? — "Taip. Ir ne aš vienas. Buvo ten kun. Gustaitis ir N. N. pasauliečiai". Vonsiadskis įdomiai į mane pažvelgė. Iš jo žvilgsnio suvokiau, kad skaito mane kažkokiu Joneliu-Durneliu, kurs neklaustas siūlosi su informacijomis. Dėl tokios jo nuomonės aš neišžeidžiau.

Priešingai, mintyje pasitenkinau, kad man tai bus naudinga. Dėl informacijų aš nujutau, kad jis daugiau jų turi kaip aš, taigi iškaičiuodamas išleistuvių dalyvius, aš nedarau jiems skriaudos. Tas tuojau paaiškėjo iš jo pastabos: "Aš apie tai tamstos neklausiu". Tarsi būtų pasakęs: "Nesiūlyk, durneli, su savo informacijomis". Labai nudžiugau dėl sudaryto jam tokio išpūdzio.

Vonsiadskis kamantinėjo toliau. — "Kam tamsta dalyvavai Š-kio išleistuvėse?" — "Jis mane kvietė kaip gimnazijos draugą. Neturėjau priešasties atsisakyti". — "Ar žinojai, kad jis vyksta į Ameriką?" — "Taip". — "Ar žinojai, koku tikslu jis ten vyksta?" — "Maniau, kad duonos ieškoti. Čia lietuvių inteligento tokia būklė"... — "Ar žinojai, kad jis užsiima uždrausta lietuviška propaganda ir gabena iš užsienio nelegalią spaudą?" — "Dabar aš tą žinau". — "Dabar ir aš tą žinau. Bet tuomet ar žinojai?" — "Jis man niekad to nesakė. Įstojęs į seminariją, vos porą kartų su juo mačiausi. Tur būt, man nepasitikėjo, nes mudviejų pažiūros nesiderino. Esu girdėjęs apie jį kažkokias neaiškias paskalas, bet dėmesio į tai nekreipiau." — "Užteks, — tarė Vonsiadskis. — Gali sau laisvai eit namo."

"Tamsta lietuviškus eilėraščius rašinėji"

Labai nudžiugau, kad tardymas taip greit ir laimingai pasibaigė. Bet kai atsisveikinimui Vonsiadskis šyptelėjęs tarė: "O vis dėlto tamsta lietuviškus eilėraščius rašinėji", — aš nejučiomis krūptelėjau. Norėjau ką atsakyti, tačiau laiku susigriebiau ir prikandęs liežuvį, skubiai išnirau lauk. Nebenorėjau Jonelio-Durnelio rolės toliau vaidinti.

Daugiau Vonsiadskis manęs nebešaukė tardyti. Džiūgavau, kad sugebėjau išsisukti. O vis dėlto vėliau man teko sužinoti, kad visą laiką buvau policijos priežiūroj. Su Vonsiadskiu daugiau man neteko susitikti. Tik daug vėliau, jau Amerikoje būdamas, nugirdau, kad pirmosios revoliucijos metu jis buvo Varšuvoje nužudytas.

SVETUR ATSIDŪRUS

Emigracija, lot. — iš gimtojo krašto svetur iškeliavimas dėl tam tikrų ekonominių, politinių, religinių, rasinių ir kt. priežasčių, išėmimas, o *emigrantas* — dėl tų pačių priežasčių iškeliavęs, išėmęs. *Imigracija*, lot. — atsikėlimas iš kito krašto, atėjūnija, o *imigrantas* — iš kito krašto atsikėlęs žmogus, atėjūnas. *Migracija*, lot. — gyventojų kėlimasis, gyvenamųjų vietų keitimas dėl įvairių sąlygų, eivija, *migrantas* — gyvenamosios vietos keitėjas, vietokeitis, eivis. Vadinamieji D. P. tėra tik politiniai tremtiniai, dėl tam tikro varžto ir tam tikromis sąlygomis laikinai svetur atsidūrę: jie ne emigrantai ir ne imigrantai, nors gal ne vienas ilgainiui toks pats norės pasidaryti — emigrantu apsiėmęs būti, pavirs tam tikros savo apsigyventosios šalies imigrantu.

36th National Convention of the Knights of Lithuania Elizabeth, New Jersey

SEPTEMBER 8, 9, 10 and 11

The significance of a national convention is very important to an organization, for it brings together delegates in order to discuss, plan and carry out ideals for the betterment of the organization. Therefore, with that in mind Elizabeth Council 52, as host, invites all members and friends to attend the 36th National Convention of the Knights of Lithuania in this city on September 8, 9, 10 and 11.

We shall try to make your stay with us a memorable event. We consider the business session important and not to overlook anything, we have planned a program which, we hope, you will enjoy.

REGISTRATION DAY

Thursday, September 8

We have arranged a Lithuanian exhibit at the Elizabeth Public Library on South Broad Street. There you will find Lithuanian paintings, costumes, wood-carvings and other important works of art. City officials, including the mayor and other important people have been invited to attend the grand opening at 1 P.M. A special program has been planned including Prof. Joseph Žilevičius and our parish choir. Also other outstanding artists will participate. The exhibit will close daily at 9 P. M.

In the evening a social get-together will take place in the Lithuanian Liberty Hall, 269 Second Street. Eddie Sharkus' popular orchestra will furnish music for dancing.

Registration and business sessions will be held in the parish hall, 220 Ripley Place, from 11 A. M. to 8 P. M. The parish hall has been newly renovated. Theophilus Petraitis, artist, has drawn many beautiful pictures and signs for the convention.

Friday, September 9

The delegates will attend Mass at Sts. Peter's and Paul's Lithuanian Church, Ripley Place, 8:45 A. M., at which the K. of L. flag of the New York and New Jersey District will be blessed. After Mass, we shall gather on the lawn next to the church and hold a special outdoor service in front of a large wooden Cross (the only kind ever seen or built in the United States) for deceased members. A light breakfast will be served before session. The first business session will start at 10 A. M. At 1 P. M. luncheons will be served in the Lithuanian Liberty Hall, 269 Second Street.

We shall see the beautiful "Palisades" with its panorama of lights, and the never forgotten sights of New York City at night, at 7 P. M., Friday night on a yacht named "Sightseer" which will sail up the Hudson River from Recreation Pier 19, Elizabethport. Prof. Žilevičius will direct the Lithuanian displaced persons in a special program for our pleasure.

Saturday, September 10

A semi-formal dance will be held in the Lithuanian Liberty Hall, with Don Gibson's Orchestra furnishing the music.

STREET PARADE

Sunday, September 11, 10:15 A. M.

A Fife and Drum Corps Band will lead the delegates from the Lithuanian Liberty Hall on Second Street to Sts. Peter's and Paul's Church on Ripley Place. Solemn High Mass will be offered at 10:45 A. M. After church services pictures will be taken.

CONVENTION BANQUET

A banquet and closing of the convention will be held Sunday at 7 P. M., at the Essex House, Newark.

For additional information, a souvenir program booklet will be distributed to all delegates to be used as your guide for all convention activities.

GENERAL CONVENTION COMMITTEE

The convention committee consists of Rev. Joseph Simonaitis, pastor and honorary member of the Knights of Lithuania, Rev. Anthony Kasper, spiritual director of Elizabeth Council 52 and the New York — New Jersey District Knights of Lithuania, Vincent Zakarevich, general chairman, Ann Mitchell and Staboris, co-secretaries, William Senkus, treasurer, and Joseph Degutis, Helen Pinkin, Josephine Adams, Daniel Degutis, Veronica Krezonis and Frances Balandis.

The general convention committee wishes to thank all the councils and members for their wonderful cooperation in helping us to plan this gigantic 36th National Knights of Lithuania Convention for "God and Country" and the ideals of the K. of L. organization.

Oficialus Skyrius

GARBINGAS SARAŠAS

Čia išvardintos kuopos išpildė pereito seimo prašymą, gausiai paremdamos organizaciją finansiniai. Mes labai įvertiname šių kuopų ir jų nuoširdų pritarimą mūsų organizacijos reikalams. Štai jų gražus rekordas:

Great Neck, N. Y. (109)	\$260.83
Waterbury, Conn. (7)	150.00
Elizabeth, N. J. (52)	111.79
Detroit, Mich. (102)	100.00
Kearny-Harrison, N. J. (90)	100.00
Worcester, Mass. (26)	75.67
New York, N. Y. (12)	75.00
Worcester, Mass. (116)	75.00
Philadelphia, Pa. (3)	50.00
South Boston, Mass. (17)	50.00
Pittsburgh, Pa. (19)	50.00
Dayton, Ohio (96)	50.00
Chicago, Ill. (Draugovė)	50.00
Providence, R. I. (103)	25.00
Pittsburgh, Pa. (62)	10.00

Už šį pavyzdinę kooperavimą vardan visos Centro Valdybos tariau nuoširdžiausią Ačiū.

Joseph Boley, Firm

NEW ENGLAND DISTRICT KNIGHTS OF LITHUANIA BOWLING TOURNAMENT

Sunday, October 9, 1949

Huntington Bowling Alleys, Boston, Mass.

The first of the 1950 bowling play-offs for the New England District will be held on Sunday, October 9, 1949 at the Huntington Bowling Alleys on Huntington Avenue, Boston, Mass. The match will get underway at 3:00 p. m.

The 1950 champions will be decided by three tournament this time so that there will be one more match in the spring and another in the fall of 1950.

The spacious Huntington Bowling Alleys will provide ample facilities for all member desirous of participating in the New England K. of L. Bowling Tournament. It is important that each council's contact man be notified as soon as possible so that you may be entered as one of the competitors.

The winners will be judged on the basis of total pinfalls of the three tournaments. The highest girls' and men's team will be considered the 1950 champions and will receive their well-deserved trophies.

There will be a social held in the Knights of Lithuania clubrooms in South Boston after the

bowling match. Refreshments will be served and music for dancing will be provided.

With the co-operation of all district councils this should be the most successful bowling tournament to date.

*John P. Contons,
Sports Co-ordinator.*

KUN. J. J. SIMONAITIS,

Šv. Petro ir Povilo lietuvių parapijos klebonas, Elizabeth, New Jersey, ir Lietuvos Vyčių garbės narys, kurio globoj vyksta 36-tas Lietuvos Vyčių Seimas, su atvira širdimi kviečia visą lietuvių jaunuomenę, sveikina ir linki L. V. Seimui kuogeriausių sekmių, kad Lietuvos Vyčiai savo darbu atsiektų gražių vaisių dėl Dievo, dėl kenčiančios nuo bolševistinio siaubo Lietuvos ir šio krašto gerovės.

NAUJOSIOS ANGLIJOS APSKRIČIO LIETUVOS VYČIŲ SEIMAS

Sekmadienį, rugsėjo-September 25 d., Aušros Vartų parapijos patalpose, Worcester, Mass. įvyks Naujosios Anglijos Apskr. Liet. Vyčių seimas, kuriame dalyvaus Aušros Vartų parapijos kleb. kun. K. Vasys, kuris yra L. Vyčių organizacijos garbės narys, ir kun. J. C. Jutkevičius, Centro dvasios vadas, kuris su 116-ta kuopa jau uoliai ruošiasi prie seimo.

Seimas prasidės Aušros Vartų parapijos bažnyčioje iškilmingomis šv. Mišiomis. Po to pietūs, po pietų — seimo sesijų posėdžiai. Šeštadienį, rugsėjo 24 d., seimo išvakarėse tose pat patalpose įvyks meninė dalis.

Seime bus svarstomi svarbūs klausimai, liečiantieji Vyčių organizacijos veikimą, sporto reikalai ir glaudesnio bendradarbiavimo su buv. tremtiniais klausimas.

Todėl visos apskričių kuopos prašomos prie šio svarbaus seimo prisiruošti ir skaitlingai jame dalyvauti. Taip pat nuoširdžiai prašome visus N. A. klebonus ir dvasios vadus prisidėti prie mūsų katalikiško jaunimo šios veiklos pastangų, o mūsų visus atvykusius iš tremties brolius lietuvius kviečiame atsilankyti į šį seimą, kur turėsite progos arčiau susipažinti su Amerikos lietuviškojo jaunimo veikimu ir pačiu šio krašto lietuvišku jaunimu.

*Kun. M. Tamulevičius,
N. A. Apskr. Liet. Vyčių Dvasios Vadas;*

*Bronius Kudirka,
N. A. Apskr. Liet. Vyčių Pirmininkas.*

CONVENTION COMMITTEE

(Left to right sitting) — William Senkus, treasurer, Ann Staboris co-secretary, Father Kasper, spiritual advisor, Ann Mitchell, secretary, Vincent Zakarevich, general chairman. (Top row,

left to right standing) — Joseph Degutis, sports history, Frances Balandis, Ronnie Krezonis, Helen Pinkin, Arrangement Committee, and Daniel Degutis, advertising.

KALBOS KERTELĖ

KLAUSIMAS. — Aš esu Amerikoje gimęs. Visados sakydavau: "Gyvenu į miestą". Dabar girdžiu, kad taip negerai — reikia tarti: "Aš gyvenu mieste". Kodėl?

ATSAKYMAS. — Jeigu kur esu, buvau, ar būsiu, gyvenu ir t.t., lietuvių kalbai nereikia žodelio "į". Čia pažymimas buvimas kurioje nors vietoje. Todėl reikia sakyti: "Aš esu teatre; mano tėvai gyvena kaime; aš jo laišką mačiau kambaryje; jie bus New Yorke"... Jeigu į kur einu, keliauju, važiuoju ir t.t., tada reikia vartoti "į" — čia parodomąs judėjimas į kurią vietą: "Aš einu (eisiu, ėjau) į teatrą; mano tėvai važiuoja (važiavo, važiuodavo, važiuos) į kaimą; aš jo laišką nunešiu į kambarį; jie keliauja į New Yorką..."

Tai pagrindinis skirtumas. Labai negražiai lietuvių kalba skamba, kai vartojamas žodelis "į" tenai, kur jo visai nereikia. Yra tai tik aklas vertimas iš anglų kalbos.

Esama dar ir daugiau būdų pažymėti judėjimui į kurią vietą. Pav., galima sakyti: "Aš einu miestan", užuot sakius — "Aš einu į miestą".

Taip pat išidėmėtina "namo" ir "namie". Reikia tarti: "Aš einu (parėjau, pareisiu) namo". Bet — "Aš jau esu (buvau, būsiu) namie".

KLAUSIMAS. — Maironio eilėraščiuose radau žodį "liauda". Ką tai reiškia?

ATSAKYMAS. — *Liaudā* — Nevėžio dešinysis intakas ir vietovė prie tos upės. Čia gyveno smulkioji bajorija, išgarsinta H. Sinkevičiaus "Tvane" ir vadinama "liaudančikais". Tad liauda tose eilėse reikštų smulkius bajorus. Žodis "liaudis" gi yra žmonės "people" prasme.

* * *

KLAUSIMAS. — Kokia prasme V. Krėvės "Padavimuose" vartojamas žodis "kunigas"?

ATSAKYMAS. — Senovėj tas žodis reiškė kunigaikštį, valdovą. Ta prasme jį vartoja ir didysis mūsų rašytojas V. Krėvė savo "Dainavos šalies senų žmonių padavimuose".

* * *

KLAUSIMAS. — Kas yra tie "jankiai"?

ATSAKYMAS. — Žodis "YANKEES", kuriuo šiandien vadinami amerikiečiai, apytikriai yra kilęs iš Massachusetts indėnų, kurie taip pravardžiudavo visus anglus kolonistus.

South Boston, Mass.

COUNCIL 17

Our monthly meeting was held in the K. of L. clubrooms with president John Contons, presiding. At this important meeting, fifteen delegates were elected to represent our council at the national convention which is to be held in Elizabeth, N. J. Victor Anchukaitis and Alge Mitkus were appointed as official delegates. Don't forget your pencils and notebooks, boys! After the business meeting, delicious sandwiches were served.

"Sea Wolf"

The July fishing trip was enjoyed by a great many of our members who boarded the "Sea Wolf". The day was ideal. John Contons was lucky in catching the most fish and was the proud catcher of the biggest fish until someone caught a six-pounder. Tough, John! What happened to Teddy Vallis?

K. of L. Leadership Course

The Leadership Course in Thompson, Connecticut, was attended by four of our active members, namely: Joe Lola, Joe Matachinskis, Larry Svelnis and Alge Mitkus. More detailed reports on the successful course will be handed to us at our next meeting.

Vacationing

Father Al Contons, spiritual director, spent his vacation motoring through New Hampshire; Nellie Svelnis, Joe and Aldona Svelnis and Angie Masionis spent their two weeks' vacation up Maine; past national president Frank Razvadauskas and his family rested up in Maine — Kennebunk Port, Maine; Attorney Young and wife spent a week in Canada; Bronius Kudirka, president of the New England District K. of L. and his wife Anna, former secretary of our council, have just returned from Maine (Vacationland); also Larry Svelnis spent a week in Brooklyn, New York and vicinity.

Out-of-Town Guests

Lt. Commander Karl Skadauskas and his wife, Frances Karlonas Skadauskas, former president of C-17, after a brief visit in Boston, returned to Tennessee. (Perhaps a K. of L.

council could be organized, there); Chief Parachute Rigger Anthony Gaputis and his wife, Nella Genevich Gaputis, both staunch K. of L'ers, visited their folks. CPR Gaputis is now stationed in Maryland. Petras Kupraitis, member of Council 133, Los Angeles, California, visited his aunt; Frank Vaskas of Newark, New Jersey visited friends in Boston. Ann Baronas, fin. sec'y. and Marion Bernotas, rec. sec'y. of Council 52, Elizabeth, N. J., spent a few days in Boston, after attending the K. of L. Leadership course in Thompson, Conn.

Newsies

Our past president, Steve Contons, was recently transferred to Newport, Rhode Island. It's a promotion for him. Wish you continued success in the business field, Steve.

I trust Joe Lola wasn't too disappointed with ASSAULT.

Mary Kleponis and Milly Vallis looked very charming as bridesmaids at Pat and Alex Akule's wedding.

Beatty Kanusky and Al Stakutis, both active and popular members of Council 17 were showered with lovely gifts, recently. Their marriage will take place this month. Best wishes to the young K. of L. couple.

Frank Seluk (one of our top scorers in bowling) and his wife, Peggy, are receiving felicitations on the birth of a second child, a girl. Congratulations!

It was good to see Attorney Anthony Young at our last meeting. Ditto, Edmund Gailius. We missed you both.

Did you notice Milly Vallis' big Buick parked near the church the other Sunday? Some car!

Anele Marks Davis and her husband Frank, newly weds, have returned from an extensive honeymoon tour through Canada and Lake George.

Bowling

Who will be the bowling champions of New England for 1950? I hope all district councils are preparing for the big bowling roll-off to be held at the Huntington Alleys in Boston on October 10.

District Convention

Just a reminder that our semi-annual New England District Conven-

tion is to be held in Worcester (Our Lady of Vilna Parish) September 24-25. We hope to have a good representation from our council.

See you at the national convention in New Jersey.

SUNSHINE

Westfield, Mass.

COUNCIL 30

Membership Drive

Our last K. of L. meeting was held in Northampton. This made it more convenient for the group of new members who live around there. Barbara Navickas, with the help of a few other members, did a grand job of preparing and serving refreshments. Ed Vaskas was the guest speaker. He gave an interesting talk on the activities of the K. of L.

We had two more people join our council this month. They are recent arrivals from Lithuania. Our memberships has certainly increased since the beginning of the year. The membership committee has definitely accomplished its purpose.

Dance

Our council will hold a dance in Northampton the last Friday in September. We hope to see some members from the surrounding councils at this dance.

Wedding

This month we will see two of our members, Dorothy Coach and Frank Zvalonis, united in matrimony. We wish them much happiness.

Nellie Lingaitis, Anne Jutt and Pauline Pronckietis spent their vacations in New London.

Nellie Lingaitis has found herself a new interest — he is tall, blonde and very handsome. Frances Mikelis recently celebrated her birthday — that's a beautiful camera you received as a gift. Thursday nights at Couture's is a favorite spot for a large group of our members. They certainly have a grand time dancing the night away. We wish to thank all the members who gave their time to help make our parish lawn party a success.

Jay-bird

Cleveland, Ohio

COUNCIL 25

NEW MEMBERS are always welcome in this council. This month we are welcoming Leo Chetaitis and Walter Yankauskas.

"One World Day" was celebrated on Sunday July 24th in Cleveland at the various nationalities Cultural Gardens... folk dancing and singing folk songs were the main events. As usual the Lithuanians made a grand showing.

Convalescing

We were sorry to hear of Alex Mikelonis' accident. He fell from a scaffold while painting his home. He'll be confined to Collinwood Clinic for sometime, so let's send him some cheer. He is one of our hardest working members. We wish him a speedy recovery and hope to see him soon at our meetings.

Sports

Well, our Baseball Team came through and won a ball game. And from Dunbar's Cafe, the first place team yet. The score was 7-4. Congratulations, boys! There's still a lot of baseball to be played so good luck. THOSE interested in bowling this season, please contact the following committee: Andy Palzes, George Brazis, Frank Kuncyces, Helen Vaska and Marian Derencus. Any girls interested in playing basketball get in touch with Helen Vaska or Marian Derencus. We won't start playing until November but arrangements must be made in advance. So come on girls! Show those men we can play too.

Theatrical Play

Joe Sadauskas is working very hard to organize two plays this fall and winter. The first to be given is on November 6th. Let's all give him the needed cooperation.

Music

Let's all attend Choir practice. Dorothy Venslovas will notify us when the next rehearsal will be. This is a fine way to learn those Lithuanian songs we all love so well.

Grand River Farms in Austinburg, Ohio and owned by the Brazis Family, was the site for the K. of L. picnic on Sunday, August 7th. Those who were unable to drive, went by truck. All who attended had a grand time swimming, horse-back riding and playing baseball. I'm in favor of more frequent outings.

The Question of the Month... Has anyone seen Gene Kuncaitis ride a horse?

National Convention Delegates

Delegates to the national convention in Elizabeth, N. J. are Helen Torres, Mary Trainy and Mrs. Adolf Daimosis.

District Convention

We are all looking forward to the Ohio-Michigan Convention to be held in Detroit, October 29-30.

Blondie

Worcester, Mass.

COUNCIL 26

Beach trip — New London, Conn.

Biggest event of the summer was our annual beach trip to Ocean Beach, New London, Conn. Everyone had one grand time. For the most part, the girls supplied the food. Sako and Vinnie Morkunas weren't satisfied with the girls' efforts, though, and hunted for lobster. Bob Yakutis, Vinnie Chunis, Sparky Morkunas and Adele Ivaska built pyramids. Helen Gvaz kept people happy with her back-scratching technique. Our little Evie Jurgelionis was very well taken care of — weren't you? Camera bugs were Joe Delonis, Joe Sakaitis and Tony Morkunas. Tony is an old hand at snapping unposed-for pictures. But this was the first time in 15 years that Sako gave it a try. Results were too good, ask any of his unfortunate subjects.

Weenie — Roast

Council 116's weenie roast was well attended by our members. On a beautiful moonlit night, canoes and rowboats full of hungry members made their way to Sunset Island in Lake Quinsigamond, where there was a fire, loads of hot dogs, soda, and marshmallows to be had. Group singing concluded a perfect evening.

Parish Picnic

Many members pitched in and did their share of the work at our annual parish picnic. We had our own concession. Among those working were Alfreda and Bob Kelley, Sparky and Tony Morkunas, Kathie and Bob Yakutis, Angie Sarapas, Rita Brazauskas, Adele Bisko (ably assisted by Frank Chesnul of Brockton) Ruthie Kacevich, Louise, Eddie and Vinnie Grazulis, Winnie Serecikis, Joe Sakaitis, Olga Kersis, Franny Uzdavinis, Ann Rainikaitis, Franny Nockunas, and last but not least our good friend of 116, Tessa Kasper.

Convention Delegates

Angie Sarapas and Kathie Yakutis were elected delegates to the national convention to be held in Elizabeth, N. J.

Leadership Course

Kathie Yakutis will report to us on the K. of L. Leadership Course she attended at Thompson, Conn., at our next meeting.

Saturday night is get-together night for Worcester K. of L.'ers at the "Bungalow", summer quarters of the local Lithuanian Club. Many members of both councils are regu-

lar dancers there. Once in awhile, we have visitors from Southie there — Eddie Rudis and Algy Mitkus.

Our television set is getting more popular by the day. Our only problem now is to figure out a compromise between fashion shows and cooking classes vs. ball games battle.

Franny Nockunas and Ann Rainikaitis have decided to give New York a break and keep away — they're invading Lake Winnepesaukee, instead.

Fall Activities

At the last meeting we discussed extensively our fall activities. Joe Sakaitis, Ellie and Louise Grazulis form the committee for another season of successful (we hope) bowling. Every Friday night will find six teams rolling off at the 20th Century Bowling Alleys. We're getting an early start for competition at Southie in October. The committee promises that this year's Harvest Dance will be bigger and better than ever. Rehearsals for the Minstrel Show are running smoothly.

Marriages

Wedding bells chimed in the parish for Adele Bisko and Frank Chesnul of Brockton; for Alice Cesnickas; and Frank Thompson and a lucky girl from Amsterdam, New York. Congratulations and loads of happiness to you all.

We're glad that Helen (Sepas) Dallalis misses her home town. She and her husband, Stan, are frequent visitors of Worcester.

"Tom, Dick, and Harriet"

K. of L. CALENDAR

SEPTEMBER 8-11 — 36th National Convention of the Knights of Lithuania. Elizabeth (52) host.

SEPTEMBER 17 — Brooklyn (41) Dance.

SEPTEMBER 24 — Great Neck (109) Dance.

SEPTEMBER 24-25 — New England District Convention. Worcester (116) host.

SEPTEMBER 30 — Westfield (30) Dance.

OCTOBER 2 — Great Neck (109) 15th Anniversary Dinner.

OCTOBER 8 — Bayonne (67) Dance.

OCTOBER 9 — New England District K. of L. Bowling Tournament, Boston, Mass.

OCTOBER 15 — Dayton (96) Dance.

OCTOBER 29 — Newark (29) Halloween Dance.

OCTOBER 29-30 — Ohio-Michigan District Convention. Detroit (102) host.

NOVEMBER 5 — Chicago (36) Dance.

NOVEMBER 6 — Cleveland (25) Theatrical Play.

Dayton, Ohio

COUNCIL 96

Joe Goldick Honored

Our July 17th annual picnic "Joe Goldick's Day" was a huge success. Our activities began with a High Mass in memory of our deceased members. All members received Holy Communion at the eight o'clock Mass, Holy Cross Church. We had three large bouquets of flowers on the altar. After Mass, Mrs. Goldick, served breakfast to all the members. Later six cars full of members drove out to the Calvary Cemetery where bouquets of flowers were placed on the graves of our three deceased members, by our president, Mike Petkus. Prayers were said at each grave side.

Folk Dancers — On Television

The activities at the picnic grove began shortly after noon. P. Paskakas and his all D.P. orchestra furnished us with wonderful music for dancing. Our K. of L. girls exhibited several Lithuanian folk dance numbers. Vincas Vaitkevičius and Rytas, newly arrived D. P.'s danced the "Ožis". These dances caught the eyes of many spectators, and everyone praised our dancing groups. Among our spectators and unknown to our dancing group was a representative from the Dayton Television Station. The folk dances pleased him so that he has offered to put the group on an half-hour program over television. This offer pleased our dancing instructor Frances Vangas, very much. The tentative date is sometime in the fall, possibly in October.

We are now sponsoring regular folk dancing classes each Monday and Friday evenings. All members are cordially invited to join the classes.

Among our out-of town guests at the picnic were Adelle and Frank Grebus of Columbus, Ohio.

Convention Delegates

Father Katariskis, Anne Gudelis, Petronella Zelinskas, Dorothy Miller and Pete Petkus, are our delegates to the national convention; also Frank Gudelis, Mike Petkus, Sally and Anna Del Miller are planning to attend the convention in Elizabeth, N. J., on September 8-9-10-11.

A "Hobo Dance" will be sponsored by our council on Saturday, October 15th. Charlie Vangas is chairman, and his assistance are John Scott, Ted Sluzas and Joe Zelinskas.

On August 27, we held a party in appreciation of all the workers who helped to make our picnic a success. Eleanor Ambrose, chairman, was assisted by Mary Ann Ambrose, Dorothy and Sally Miller.

Membership

Our council has increased its membership by twelve new members: Mr. and Mrs. Vladas Vilimas, Romualdas and Jadvyga Gineitis, Julius and Stefanija Rastikis, Steponas Bucmys, Leonardas Valiukas, Vincas Vaitkevičius, all displaced persons now living in Dayton. George Mikalauskas, Alphonse Monas and Carolyn Rewitzer, also joined our council. We most heartily welcome each new member into our council. May they find it as educational, interesting and enjoyable as we do.

It was remarkable to notice thirty members present at our last meeting. Let's keep up this fine attendance record and see how many more we can have at our next regular meeting.

Dottie

Brooklyn, N. Y.

COUNCIL 41

A month has gone by and with it some of the more outstanding Lithuanian events of the summer season.

Although the council was well represented at the picnics there was the glaring absence of a Council 41 Table. There, too, was no publicity concerning these affairs. What happened to the Social Affairs Committee?

The annual bus ride to Sallsbury Mills took place on the 7th of August. The day was beautiful and the arrangements were well tended. But, then again, the question; Why were not all the old members of the council informed?

Outdoor Sports

The day of the 7th was spent in the relaxing atmosphere of Seaman's Farm. The program was opened with a baseball game between "Solid Citizens" of the council and the "Will-o-the-Wisps". It lasted a mere six innings due to the intense heat. However, the thin men retired from the field with the victory. Final score Obesemen 2, Undernourished 3. After a short rest, the gang then turned to the lake and were surprised by the impromptu aquashow put on by John Kiski, Joe Pupilis, Vic Kiski, Wally Kulikauskas. These, I believe, are the original aquazanies. Chuck Remensis offered some of his 'corn' during the lunch. The rest of the day was spent in such way as the individual felt it ought to be. The rowing parties — Ronnie and Connie Kazlauskis, John Kulikauskas and his charming little D.P., John Wilson and Ed Tumasonis navigated for Miki Mikolaitis, and Al Mikolaitis stroked for Gene Bender.

Convention and Dance

September is the month of the national convention and our fall dance as well. The dance will take place the Saturday following the conven-

tion — so all you visiting delegates that are still around, keep the date in mind — September 17 at Queen of Angels Hall.

At the last meeting, we unanimously elected Ronnie Kazlauskas to be our delegate to the national convention. It is also urged that those of our members who have never attended a national convention to make every effort to do so. It would be worth your while.

Bowling

Bowling for the fall season seems to have been received most favorably by our members. The chairman of the girls' team has already contacted the fairer members of the council. The Sports Committee will soon follow in this respect in regards to the men.

Scheduled Program

Future plans for brightening up our meetings have been drafted. We expect to have short talks by outstanding members of the K. of L. Supreme Council, movies and slides of various trips and tours made by the different members of the council as well as informative talks on Lithuanian history and culture.

An 'Oldster's Day' for the parents and the older members of the parish is planned. Informal parties to the Aquashow and the Stadium Concerts are in order. There have been a few thus far but better attendance is expected in the future.

Note to the Editor

The editor of VYTIS is to be commended on publishing Lithuanian songs and articles concerning the influence of the history of Lithuania, these past few months.

41 er.

Bayonne, N. J.

COUNCIL 67

Dance

On Saturday, October 8, our council is sponsoring a dance. Music will be furnished by J. Thomas & Dick. We invite all neighboring council members to attend this gala affair.

Events

Felicitations are being received by Mary and Al Jacobs on the birth of a baby girl, Anita; also Lorraine and Ed Kalanta on the arrival of a baby girl, Maria.

Connie Mack, Dot Milwid and Marge Goupsa are planning to take a trip to Florida in November. Bon Voyage!

Sports

Our council is forming a boys' and girls' bowling league this fall. Members are most enthusiastic in challenging any council in the district.

We are looking forward to a large representation from the New York and New Jersey K. of L. District at our fall dance, October 8.

Peggy

New York, N. Y.

COUNCIL 12

During this hot summer, many of us headed for beaches, pools, and attended picnics as often as possible, with the exception of George Yatkaukas, who attended school. Another member of the Yatkaukas family, Vinnie, has become the owner of a new Chevrolet. Better start being nice to him girls.

We're still trying to figure out how Betty Kscenaitis always manages to get poison ivy in the most peculiar spots!

We hear that Ray Arnash from Newark almost missed coming to Oak Ridge with us because of financial difficulties, but due to certain bets, he made it.

Steve Montvidas is still sporting a scar he received trying to show his athletic abilities at Oak Ridge.

Bus Ride — Salisbury Mills

Steve Andryauskas came up from Connecticut for our annual bus ride.

Nellie Borus is getting to be quite a swimmer; she can manage all of eight strokes before getting winded. Stanley stays on shore and encourages her. Anna and Peter Garbincius left little Pete with Grandma so that they could take in the bus ride. Since Stella Kaulis beat Hank Kolesk in a wrestling match, we feel that Georgeous George has nothing on her. Eldy Simulinas and Lorraine Rymowich seemed to be deeply engrossed in a conversation. We've missed Florence Strumilo this summer. Could it be that she's still recuperating from her trip to Florida? Coming home from Salisbury Mills we celebrated Larry Janonis' birthday. That's a lovely watch you're sporting these days!

Speaking of birthdays, Joe Kscenaitis also celebrated his birthday on August 26th.

Outstanding

Bill Kalela, George Yatkaukas and Eldy Simulinas have those famous crew cuts again this summer. Say fellas, whatever happened to the corn cob pipes you used to smoke? Tony Simulinas, when are you going to change your brand of cigars?

Freda and Frank Samulenas have just returned from their vacation and are looking better than ever.

It was nice seeing Eleanore Alexander and Eleanor Lovinkaitis down to our social. The social also brought out Evelyn Savage, our newest member.

What were Vito Barker (Newark) and Betty Kscenaitis talking so seriously about out in Newark?

Has anyone seen Elizabeth Banunis and/or Annie Garbincius, lately? Everytime the New York Gaints

lose a game Paul Samulenas and Fran cry on each other's shoulders; could it be that Paul, too, is a Gaint fan?

If anyone noticed the marked change in the way the records sounded at the last social, you can thank Eddie Thompson (Newark) as he supplied us with the new phonograph needle.

District Picnic

Even though the weather was none too good, our members enjoyed attending the New York — New Jersey District picnic, because there was a representative group and it was a socialable one.

National Convention

We are looking forward to the convention which is to be held September 9-10-11-- in Elizabeth, N. J., with much enthusiasm.

Nosey - but Nice.

Worcester, Mass.

COUNCIL 116

District Convention

As host to the New England District K. of L. Convention, we cordially invite all delegates and guests to attend it. The convention will be held September 24 and 25, in our parish.

Beach Trip

Our social committee, consisting of Charlotte Mitchell, Helen Gvazdauskas, Teresa Kasper, Mickey Saurisaitis, John Puras, Felix Jason and Bill Kissell, arranged a beach trip to Narragansett Park, Rhode Island, for us, in August. John "Flashgun Casey" Puras took candid — moving pictures of the entire group. We are now anxiously waiting for the developments. Helen Gvazdauskas and Lillian Katkauskas experienced a bit of miniature golf with a score of 77 and 88, respectively.

Our Clubroom

We expect to greet all our delegates and guests at the coming New England District K. of L. Convention. The clubroom is being furnished in time for all guests to enjoy our headquarters.

Our own Julia Sinkavitch was chosen MISS LITHUANIA at a beauty contest sponsored by the Lithuanian Radio Broadcasting Hour, held in Maynard. Congratulations!

From a reliable source, we have learned that Jackie Kasper has taken over Eddie Chuplis' title of Bee-Bop King. Anyone wishing to compete for the title, contact Jackie Kasper!

On Vacation

Joe Varaska, Emmy Janaitis and Franny Butkevičius spent an enjoyable week at the "Riding High" Ranch in New York; Helen and Mary Gvazdauskas went to Hampton

Beach, New Hampshire, for their vacation; Joe and Al Kracinskis visited the Capitol City, Washington, D. C.; Louise Totilas, former national financial secretary, rested up at Old Orchard Beach, Maine; Aldona Pauliukaitis, Lillian Tamulevich and Rita Walent (26) enjoyed their stay at "Sun Canyon" Ranch, New York; Anna Miller also spent her vacation at Hampton Beach, N. H.

Felicitations are being received by Mr. and Mrs. John Adamaitis-Irene Kersis, on their second wedding anniversary.

Moon-Struck

Great Neck, N. Y.

COUNCIL 109

We had a wonderful turnout at our "Malt Hop" on July 23. The night was just perfect. After some good fast polkas, what could have been better than to go outside on the terrace to cool off!

Maspeth, N. Y. (110) came out victorious at our first softball game of the season on July 17. Watch out now, Maspethites, we're pretty well warmed-up after beating the Elizabeth council with a score of 15-0 and the New York council with 14-9. The Maspeth return-match may prove to be your downfall!

Our second Ritual ceremony was held on the 27th of August for those members who did not receive their degrees at the first ceremony. At the same time, a membership social was held for all new prospective members. Those in charge were Joe Remenchus, Alice Ashman, Pete Kurtin, and Mary Truss.

The Great Neck K. of L's next big affair will be the Fifteenth Anniversary Crystal Ball on the 24th of September. This semi-formal dance at Munsey Park Center, Manhasset, L.I., promises to be lots of fun for all, so don't miss it. The dance committee consists of Al Wesey, Bertha Stancavage, Mary Truss, Amy Daknis, Joe Remenchus, and Alice Ashman.

A dinner celebrating our fifteenth anniversary to be held on October 2 at the 115 Club, Great Neck, is an occasion we 109'ers are eagerly looking forward to, also.

Best wishes and good luck to —

...Stanley Bukunt and Mary who have set September 24 as their wedding date.

...Betty Gene Jacobs of Great Neck and Al Wezwick of Council 110 for whom wedding bells will ring on October 1.

...Bertha Stancavage and Harry Rubenau who are now an engaged couple, and in the process of planning their wedding for next year.

Mary Truss,
Corresponding Secretary

JOHN KERULIS-SR.

2421 W. 45 ST.

CHICAGO, ILL.

Detroit, Mich.**COUNCIL 102**

The highlight of the month was our K. of L. picnic held at Beech Nut Grove on August 7. Vince York and his committee did a splendid job of organizing the affair. Council members responded with alacrity to the committee's request for workers. Let's keep up this spirit of co-operation. In that way, we are bound to be successful in all of our undertakings. Casey Ambrose proved to be as good a bartender as he is a musician. Casey is collaborating with Ray Petcavige in getting up an orchestra for the district convention dance, October 29.

The annual picnic for members, held at the Old Homestead Lake, was well attended. There was plenty of food, and the committee arranged a variety of sports for the day, including swimming and baseball.

Al Tamonis sprained his ankle so badly that he was on crutches for several days. However, having them in time to attend the moonlight excursion to Bob Lo Island, the following week-end. Also seen on the boat were Al Grybas and Joe Sackle. Vic Yuodzukinas and Frank Peterson entertained us with their own version of the Hucklebuck, while their wives, Marie and Isabelle, watched with amazement.

No Volunteers

Other councils may be interested to know that we are putting into practise a new method of selecting committee members, whereby each member shall at one time or another serve on a committee. The officers assign each member to a committee, which in turn is assigned to take care of a specific affair to be held during the year. In this way, we eliminate volunteers for committee work and give new members an opportunity to work with the older members and at the same time help them become better acquainted with our members.

Bowling

Another bowling season is approaching. A lot of friendly sportsmanship is in sight. If the competition will be anything like last year, we promise it to be a nip and tuck battle.

National Convention Delegates

It looks like Anna Mae Uznis, our national financial secretary, will be breaking in her new car by making the trip to Elizabeth, N.J. Other delegates attending are: Aldona Naudsedas, Ray Medonis, George Sinkus, Terry and Joe Bender, Mary Plunkett, Jodie Lenkaitis and Carl Gobis. Our council will be well represented at the national convention.

It's no secret why Marie Gaujauskas is all smiles these days. That ring Emil Podzius slipped on her third finger, left hand, gives it all away.

Ed Zaliagiris is now in Cheboygan, Wisconsin, pitching for a Brooklyn Dodger's farm club. He was signed up in June. Best of luck from all of us, Ed.

We've missed seeing Helen and Johnny Mesk at the last couple of meetings. Summer is no time to hibernate!

Ray & Al

Elizabeth, N. J.**COUNCIL 52****National Convention**

Our council is host to the 36th National Convention of the Knights of Lithuania. We are eagerly waiting to greet all delegates and guests.

In Memorium

We extend our deepest sympathy to Spike and Helen Pinkin on the death of their beloved mother; also to James Selionis, on the passing of his beloved mother.

Convalescing

A short note or visit to Danney Anilonis, now hospitalized at the Bonnie Burns Hospital, would help bolster up his morale.

Membership Drive

We are most anxious to increase our membership. We especially extend an invitation to all displaced persons who have recently arrived from Germany to come and get acquainted with us. Now is a good opportunity to invite them to attend our national convention.

What has happened to our so-called old-timers? We need your advice and your priceless experience.

Ann Mitchell, secretary of our convention committee, is being kept busy all the time. Perhaps after the convention, she will be able to relax. Headaches or heartaches is keeping Phyllis Sundell away from our meetings. Another ardent member of our council is Josephine Adams, former national corresponding secretary. She, too, is working hard towards the success of our coming convention, together with other members of our council. By the way, the first to show up at our meetings is Marion Bernotas. We take particular notice of such things.

Have you observed

How quiet the Montveldo sisters are? How Mary Butkis is always willing to give a helping hand? How Ronnie Krezonis always gives unbiased opinions on K. of L. matters? Of course, you know, Ann Staboris is the moving spirit of our activities behind the scenes.

Attention,**Board Members of the District**

When will the district have more sports activities? We are also waiting for the district to form a choir. Hope it is in the near future.

Our Spiritual Advisor

Due to Father Kasper's untiring efforts in the Knights of Lithuania organization, our council is most outstanding for its activity in the community. We are grateful to him.

V.. Z.

K. of L. PINS

After a lapse of several years, due to conditions occasioned by the war, we again have on hand the official gold-plated K. of L. pins. These pins are available in both men's and ladies' styles (safety clasp). The price is \$1.00 each postpaid.

ORDER NOW.

Frank Gudelis, Treas.
129 Rita St.
Dayton 4, Ohio

Įsigykite Konstituciją

Lietuvos Vyčių naujos konstitucijos jau išėjo iš spaudos. Patartina kad visi nariai ją įsigyty ir su ja susipažintų. Ypač svarbu kad naujai įsirašantieji nariai būtų ją atydžiai perskaite pirm negu jie būna prisaikdinti ir oficialiai priimti organizacijon.

Su konstitucijų užsakymais prašau kreiptis tiesiog į mane. Knygelės kainuoja po 25
Anna Mae Uznis,
Finansų Sekretorė.